

آذربایجان دیلینه مخصوص صرف و نحو

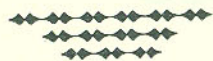

تألیف

س . م . جاد

قیمت ■ ریال

آذربایجان دیلینه مخصوص صرف و نحو

تألیف

س . م . جاد

قیمت ۳۰ ریال

کتابین فهرستی

بیرنجی قسمت

صفحه

- ۱- آذربایجان دنین القباسی و خصوصیتلری ۱
- ۲- سسلرین اویوشماسی ۵
- ۳- سسلرین دگیشلمه‌سی ۷
- ۴- دامارلار و شکیلچیلر ۹

۲نجی قسمت

- ۵- آذری سوزلرین املاء سی ۱۱
- ۶- آذری دیلینده عرب کلمه‌لری املاء سی ۱۴
- ۷- اجنبی کلمه‌لری املاء سی ۱۴

۳نجی قسمت

- ۸- اسم ۱۶
- ۹- مرکب اسملرین املاء سی ۱۹

۱۰- اسملرین حاللاری

۱۱- صفت

۴ نجی قسمت

۱۲- ضمیر

۱۳- اشارت اسمی

۵ نجی قسمت

۱۴- سایلار

۶ نجی قسمت

۱۵- مصدر

۱۶- فعل و فعللرین نوعلری

۱۷- اجبار فعلی

۱۸- استفهام فعلی

۱۹- فعللرین تصریفی

۲۰- فعل باغلامالاری

۷ نجی قسمت

۲۱- ادات (شکیلچیگلر)

۲۲- مبهمات

۲۳- ظرف

۸ نجی قسمت

۲۴- قوشمالار

۲۵- باغلایبیجیلار

۲۶- باغلایبیجیلارین املاء سی

۲۷- ندا

۲۸- جمله حقیقده عمومی معلومات

۹ نجی قسمت

۲۹- آذربایجان ادبیات نمونه لری اسلوب و غرابت

۳۰- ثرو نظم

۳۱- مقدمه مکتوب تبریک و تسلیت کاغذلری

۳۲- نظم وزن و لحن

۷۸

۳۳- فافیه ردیف و غزل

۷۹

۳۴- عروض حقیقینده

۸۰

۳۵- شعرین فردلری

۸۳

۳۶- شعرین نوعلری

۸۴

۳۷- افواهی شعرلر - بیاتی تصنیف

۱۰ نجی قسمت

۸۷

۳۸- دایانماق علامتلی نقطه و ویر گول

۹۲

۳۹- نقطه ویر گول

۹۳

۴۰- ایکی نقطه

۹۴

۴۱- سؤال و ندا اشارتی

۹۵

۴۲- کشیده (تیره)

۹۶

۴۳- معترضه لر

۹۷

۴۴- چوخ نقطه

۹۸

۴۵- دیرناق

دستور زبان آذربایجانی (یا لهجه ملی آذربایجانی)

آذربایجان که بنا بنظر محققین و تاریخ نویسان از جمله تاریخ طبری زمانی سرحد آن در شرق همدان و از غرب بشهر دربند امتداد داشت در اثر فشار حکومت روسیه تزاری و در نتیجه سوء سیاست زمامداران دولت وقت ایران در سال ۱۸۲۸ میلادی بدو قسمت شمالی و جنوبی تقسیم شده و از نظر تاریخ نویسان بآذربایجان شمالی و جنوبی موسوم گشته است که لا دارای در حدود نه میلیون جمعیت است. چنانچه تحقیقات دامنه دار محققین و تاریخ نویسان نشان میدهد از نژاد آریائی بوده چه در دوران مدها، چه دوره های بعد و چه حالیه دارای عادات، اخلاق مخصوص و زبان مشخص، موسیقی متمایز و فولیکولور معین بوده و

میباشد. مشخصات نامبرده چه از نظر فرهنگی و چه از نقطه نظر تاریخی مورد تردید کسی نبوده و نیست. این قبیل مشخصات را ملت شناسان جزء خصایص يك ملت منظور نموده اند بعضی این خصوصیت را محلی مینامند.

اگر بخواهیم عمده ترین زبانهای دنیا را تجزیه و تحلیل نمائیم بالاخره متوجه خواهیم شد که هیچ زبانی بتمام معنی مستقل نبوده و برخی از کلمات خارجی در داخل آن زبان وجود دارد منتهی هر ملتی که تمدن و احساس وی بیشتر است همان قدر در زبان آن ملت کلمات خارجی کمتر دیده میشود. زبانهای اروپائی: فرانسه، آلمانی، ایتالیایی، انگلیسی روسی و اغلبشان از زبان لاتین استفاده کرده و میکنند علاوه از آن هر يك از ملل مذکور کلمات مشترك قابل استفاده از زبان یکدیگر دارند چون این موضوع خارج از بحث ماست از ذکر جزئیات آن خودداری میشود. و اما در زبانهای عربی فارسی، ترکی، نیز علاوه از کلمات زبانهای اروپائی که بنا بمقتضیات داخل زبانهای نامبرده گردیده است روی همجواری و هم مذهبی کلمات زیادی نیز از زبانهای یکدیگر

مورد استفاده قرار گرفته است منتهی بعضی بیشتر و برخی کمتر.
زبان هرملتی برای خود آن ملت اهمیت خاصی دارد روی
این اصل است مللی که زبان آن تحت استیلا واقع شده
هر وقت توانسته زبان خود را از استیلای زبان خارجی آزاد
کرده است. در دوره استیلای سیاسی عرب استعمال زبان
فارسی، آذربایجانی، ترکی، قدغن شده بود و نویسندگان
فارسی و ترکی و آذربایجانی مورد تحقیر واقع میشدند لذا
نویسندگان ایرانی تألیفات خود را بناچار غالباً بزبان عربی
مینوشتند از آن جمله دانشمند معروف ایرانی ابن سینا است
با همه این مخالفتها بالاخره نتوانستند جلو احساسات
ملت‌ها را بگیرند که در نتیجه فردوسی شاعر شهیر ایران با
سرودن شاهنامه خود توانست زبان فارسی را از استیلای زبان
عربی نجات بخشد. و همچنین نویسندگان آذربایجان از
قبیل فضولی، واقف، خانم ناتوان خان قیزی وغیره در احیاء
زبان آذربایجانی فدا کاریها نموده اند.

چنانچه فوقاً ذکر شد هر چه احساسات ملی قویتر شد
علاقتمندان جدیت و سعی بیشتر دارند که زبان ملی خود را
از کلمات خارجی آزادتر سازند. چنانچه در دوره رضا شاه

پهلوی در ایران و آتاترک در ترکیه از اقداماتی که برای طرد
کلمات خارجی در زبان فارسی و ترکی شده همه اطلاع دارند
و احتیاج بشرح و بسط بیشتر ندارد. زبان هر ملت نسبت
بزمان تکمیل میگردد زبان آذربایجانی نیز دارد سیر تکاملی
خود را دارد طی میکند.

برای تثبیت و تکمیل این زبان نه تنها علاقمندان آن
حتی مقامات صلاحیتدار نیز در رادیوهای دولتی و تلویزیون
برای استفاده هموطنان آذربایجانی که بزبان فارسی آشنائی
ندارند برنامه‌های مخصوص برای هنرمندان آذربایجانی
اختصاص داده اند و امید است در آتی زبان آذربایجانی نیز
مانند زبان کردی بیشتر از حال مورد استفاده قرار گیرد.

کتابین منبعاری

دنیا دا موجود اولان دیل لرین هاموسی تدریج ایله تکمیل اولماق ایله برابرینه ده نقصلری وارد بو موضوعدان اوزاق دوشمه مگ ایچون انگلیس و فرانسا دیل لریندن نمونه لر گتیرمک کفایت ایدر.

انگلیسجه (o) حر کهسی بدی (i) دورت (a) حر کهسی ایسه بیش سس ویریر لر . بونلارا اوخشار ئوزگه حر کهلر دخی وارد.

فرانسیز جادا بو کیمی نمونه لر چو خدر او جمله دن (e) سسی بیر یرده (آ) بعضی یرلرده (ای) بعضی یرلرده ایسه اصلا اوخونماز. ☆

☆ موضوعدان اوزاق دوشمه مگ ایچون مثاللار گتیرمگن صرف نظر اولوندی .

بو مثاللاردان ئوز گه دیل لر دن ده گتیرمگ و نمونه لر گوسترمگ اولار .

هابویله آذربایجان دیلی ده نقصیسیر اولایلمیه جک آذربایجان دیلینده علمی تحقیقات ۱۸ نجی عصر میلاددان باشلانمیشدر .

او جمله دن :

۱ - ۱۸۴۸ نجی ایلهده میرزا کاظم بیگین آذربایجان ترکجه گرامری (دیل دستوری)

۲ - ۱۸۵۷ نجی ایلهده لازار اوف و بوغدان اوفون

یازدیقلاری آذربایجان ترک گرامری

۳ - ۱۸۹۹ نجی ایلهده د کتر نریمان اوفین یازدیغی

ترک آذربایجان دیلینین مختصر جه صرف و نحوی .

۴ - ۱۹۰۲ نجی ایلهده یوسف طالب زاده طرفندن

یازیلیمیش کتاب تسهیل القواعد .

۵ - ۱۹۰۳ نجی ایلهده آلمان شرق شناسلاریندان

Karl foy یازدیغی آذربایجان تحقیقاتی

Azerbaijanische Studiep

۶ - پروفیسور چوپان زاده جعفر زاده و آقا زاده نین
یازدیغی گرامر و ھایبلہ بیرعدہ ئوزگہ یازیچیلا رین اثری
بو کتایین تألیفیندہ یوقاریدا قید اولو نان اثر لردن مستقیم و
غیر مستقیم استفادہ ایتمگ ایلہ برابر آشاید اذکر اولونان
کتابلاردان دا استفادہ ایدیلیمیشدر .

- ۱ - دستور زبان فارسی عبدالعظیم خان
 - ۲ - ترك مختصر صرفی احمد راسم
 - ۳ - محاکمۃ اللغتين علی شیر نوائی
 - ۴ - دستور زبان فارسی غلامحسین کاشف
- آذربایجان یازیچیلا ری گرگ محلی تعصیلری کناره
قویوب آذربایجان دیلینین قاعدہ لرینی رعایت ایتمگ ایلہ
برابر خلقین دوشونجه سینہ مناسب یازماغا چالیشسینلار .
آذربایجان دیلیندہ اولان فارس و عرب کلمہ لری سہلدرحتی
خارجی کلمہ لرینین دیلیمزہ مناسب اولانلارینی سیچوب
آذربایجان دیلینین تکمیلینہ چالیشماق لازمدر

برینجی قسمت

صرف - بیر دیلین قاعدہ و قانونلارینی او گره دن علمہ
(صرف) دیلیر .

آذربایجان (آذری) دیلیندہ اوتوزایکی حرف (سس) وار .
ا - ب - پ - ت - ث - ج - چ - ح - خ - د - ذ - ر - ز - ژ - س -
ش - ص - ض - ط - ظ - ع - غ - ف - ق - ک - گ - ل - م -
ن - ه - و - ی .

بوسسلر ایکی جوردر . بویوک - کیچیک .
بویوک حرفلر کلمہ نین آخیریندا یازیلار : کتاب --
قلم کیمی .
کیچیک حرفلر ایسه اول و اورتاسیندا یازیلار : بندر
شریف کیمی .

اوتوزایکی حرفدن یددی حرف (ا - د - ذ - ر - ز - ژ - و)
کسن حرفلر آدلانیر ئوزلریندن سونرا گلن حرفلرہ
یاییشمازلار .

الما - لال - پرهیز کیمی .

قالان ایگیرمی بیش حرف ئوز لریندن اول و سونرا گلن
حرفلره یاپیشار .

باشماق - داشلیق - آلچاق - قشلاق کیمی .

آذری دیلینده عربجه دن گلمیش سگیز حرف واردر

ث - ح - ص - ض - ط - ظ - ع - ق

اونلاردان ث - ص س کیمی ض - ظ - ذ - ز کیمی ط

ت کیمی ق غ کیمی ایشیدیلیر .

اگر عرب حرفلری آذری دیلینده اولارسا اونلار عرب

کلمه لری اولوب یا اصل لرینی ایتیرمیش آذری کلمه لری

دئیلیر .

مثلا علم - شرط - مرض - عرب کلمه لری قزیل - قاطر

قوروق آذری کلمه لریدر که مشهور غلط اولاراق (ق-ط)

حرفلری ایله یازیرلار (۱)

آذری دیلینده سسلی حرفلر دوققوزدر . دوردی قالین

آ - آش / او - اوچ / ی - قیش / او - اوزون کیمی .

۱- قزیل - قاطر کیمی عرب حرفلری ایله یازیلان آذری

کلمه لری آذری حرفلری ایله یازیلما سی لازمدیر .

یشی ایسه اینجه در: أ - أَتْكَ / ا - اِسْتَانْبُول / او - اوزوم

۱ - ایلان (☆)

و - واو حرفی ئوزوندن سونرا گلن حرفی دورت جور

او خودار .

۱- گوز- سوز ۲- اوچ اوز ۳- اون - یول ۴- توز- پوز

تازا الفبا قبول ایتیمیش مملکتلرده هر سس ایچون بیر

علامت قبول ایتیمیشلر .

آ - آش

a

ا - استانبول

i

آ - آل

ə

ای - ی - آری

e

ئو - ئولوم

ə

یو - یوموروق

y

اید - قیش

6

او - اوچاق

o

او - اوزوم کیمی

u

☆ - اتکده الف زبرایله واستانبول داذیرایله اوزومده

الف ضمه ایله اوخونور .

(ه) حرفی کلمه نین آخریندا (ـ) سسی ویره.

ده ده - تنه کیمی .

(و) کلمه نین اورتاسیندا و یا آخریندا بعضاً (او)

سسی ویره .

دولو - یوخو کیمی .

ی. حرفی کلمه نین اورتا سیندا و یا آخریندا بعضاً

(ای) سسی ویره .

آری - تاری کیمی .

املاء حرفلری

آذربایجان دیلینده (ا - ء - ه - ی) املاء حرفلری آدلانیر

(ه) حرفی کلمه نین آخریندا گلنده نوزوندن قاباقکی حرفه

یا پیشوب (ـ) سسی ویره .

باغچه - درجه کیمی .

اگر (ه) حرفی کسن حرفلردن سونرا گلیرسه گرده (ه)

شکلنده یازیلوب اوز سسینی ویره ر. آ ه - شاه کیمی .

وبونلارین کلمه سیله حرفلرین حر که سی معلوم اولور .

(آ) حرفی بعضی یرلرده (أ) سسی ویرر . الك

ال کیمی .

بعضی یرلرده (إ) سسی ویره ر استانبول کیمی .

بعضی یرلرده (ئ) سسی ویره ر اوست کیمی .

املاء حرفلری کلمه نین آخریندا گلنده اسم و

فعللرده علامتلرین تغیرینه سبب اولار . (مثالار گله جگ

فصلده)

سس لرین او یوشماسی (آهنگلشمه سی)

آذری دیلینده سوزلر (کلمه لـر) هجالاردان

هجالار ایسه سسلردن عمله گلیر . آذری دیلینده بعضی

اوزگه دیللرده اولدیغی کیمی مهم بیر قانون وار که

آذری دیلینده سسلر آهنگی (سسلر او یوشماسی)

آدلانیر .

آهنگ کلمه سی موسقیده چوخ ایشله نیر اونا گوره

بو کتابچادا سسلر او یوشماسی ایدله ایشله دیله جگ .

آذری دیلنده سوزلر قالین سسلر ایله با شلایاندا قالین

اینجه سسلرایله باشلایاندا اینجه سسلرایله قورتاریر (۱)

قالین اولدوز - توپراق - قولاخ - اوشاق کیمی .

اینجه اوزوم - اوزوگ - اوره گ کیمی .

آذری دیلینده اویوشما قانونی یالنیز بیرسوزین

هجالارینا عاید اولمایوب ادا ته (شکلچیلر) دخی تاثیر ایدر .

بادام - باداملار - اودون - اودونلار (قالین

ادات مثالی)

اوره گ - اوره گلر - کوره گ - کوره کلر (اینجه

ادات مثالی)

آذری دیلینده ایشله دیلن بیرچوخ عرب و فارس

کلمه لرینه اویوشما قانونی تاثیر ایتیمیش مثلاً .

خروس - خروسار - کرسی - کرسیلر کیمی .

۱ - عمومی آهنگ قانونی نظره آلماق ایله برابر محلی دانشیقدا نظره آلمایدر مثلاً:

اوقوماق - گوتورمک زیشه لری قالین اولدیقی ایچون گرگ اوخودو

گوتوردو یازیلین . چون آذربایجان خلقی آراسیندا اوخودو

گوتوردو ایشلنمیر گرگ اوخیدی - گوتوردی یازماق و دیمگ .

عرب و فارس کلمه لری گاهی بیرنجی هجالار ینا گوره آهنگ لشیر .

آدم - دانشیقدا آدام . - ترازو دانشیقدا - ترازی ایشله دیلیر .

گاهی اورتا هجالارا گوره آهنگلشیر :

ظرافت - دروازه دانشیقدا ظرافات - دروازا ایشله نیر .

گاهدا سون هجالارا گوره اویقونلاشار :

حلوا - بقال که دانشیقدا حالوا و باققال کیمی

ایشلدیلیر .

بعضی عرب و فارس کلمه لری وار که آهنگ قانوننا

تابع اولمایور .

انسان - اداره - اجلاس کیمی .

آذری دیلینده سسلرین دگیشمه سی

آذری دیلینده بعضی سس سیز حرفلر (ل - ر - س) کیمی

توزیرلرینی دگیشدیرلر ۲نجی هجادا اولانلار بیرنجی

هجایه و یا بیرنجی هجادا اولانلارا ۲نجی هجایا

گیچه رلر مثلاً

کریک - کبریک - توپراق - تورپاق - کلفت
کفلت کیمی .

آذری دیلینده کلمه لرین آخریندا اولان (ق-ک-ت)
املا حرفلرینه یا پیشاندا (ق یرینه غ و) ک یرینده گ)
(ت یرینه د) یازیلما لیدر.

پاپاق - پاپاغی - دوداق دوداغی - بالیق - بالیغی
اوردک - اوردگی کیمی .

خ سسی عمومیتله سوزلرین اوللرینده اورتالاریندا
وتک هجالی سوزلرین آخریندا ئوز سسیلمه یازیلار. ولاکن
چوخ هجالی سوزلرین آخرینده یازیلان (خ) (ق) حرفینه
تبدیل اولونار و (خ) حرفیله یازیلما سی غلطدر .

توخوماخ - اوخوماخ - یازماخ غلط و اوخوماق
یازماق - توخوماق صحیحدر .

بعضی آذری کلمه لر ی تصریف ایدیلدیگده دامارلارین
آخرینجی سسلی حرفی دوشدر

بورون - بورنی قارین - قازنی
آذری دیلینده سوزلرین باشلیجا ایکی عنصری واردر

داماروشکیلچیلر

سوزده اولان ادا ت آتیلدیقدان سونرا اقلان قسمت دامار
آدلانیر نیجه که

داشلیق سوزینده (لیق) آتیلدیقدان سونرا (داش)
دامار و (لیق) ادا ت در هاییله دیلماج و ایستئوت کلمه لرینده
دیل - ایستی (دامار) و (ماج - ئوت) ادا تدر .

آذربایجان دیلینده دامار اوچ نوعدر - ساده (بسیط)
دوزمه - قوشما (مرکب)

ساده دامارلار - ساده دامارلار اولار در که اولاری
آیرماق غلط و اگر آیر یلسا هیچ بیر معنا ویرمز
قو - لاخ او - زوک آت - میش کیمی

دوزمه دامارلار - بیر ساده دامار و بیر ادا تدان
عمله گلیر

دونلیق (دون - لیق) قوللوق (قول - لیق) دانیشیق
(دانش - یق) کیمی .

قوشما - (مرکب دامارلار) - ایکی ساده و ایکی دوزمه

دامارلارین ادا ت اولمادان بیر برینه باقلانماسیندان میدان
 گلیر. ایکی دامار بیرله شوب بیر دامار و بیر سوزشکی
 آدیغی ایچون بیر سوز حالیندا ایشله دیلیر
 آتابالا - حق ویردی - قوشاقولاق

۲۴۴ فوجی قسمت

آذری سوزلر نین املاسی

- آذری کلمه لر نین بیش جور هجاسی وار
- ۱- تک سسلی هجا آتا کلمه سنین اولنجی هجاسی
 (آ) کیمی
 - ۲- سسیز و سسلی هجا آتا سوزونین آخیرینجی هجاسی
 (تا) کیمی
 - ۳- سسلی و سس سیز هجا آش-ال-اوج بیر هجالی
 کلمه کیمی
 - ۴- ایکی سس سیز آراسیندا بیر سسلی هیچا
 یاش کول-گیمی
 - ۵- سسلی حرفلرین اولینده بیر و آخیرینده ایکی
 سس سیز هجا-بورک-دورت کیمی
 - بوییش نوعدن باشقا آذری کلمه لرینده آیری هجا
 یو خدور - کلمه لرده بو هجلار بیر برینه راست گلنده ایکی

سس سیز لرین بیریری بیرینه یا ناشماسی ممکن اولور (قون-شو) کیمی اما اوچ سس سیز حرفین بیریرده توپلانماسی ممکن دگل اونا گوره فارس و باشقادیللردن آیینمیش کلمه لرین بیریرده توپلانمیش اوچ سس سیز حرفلردن بیریری آتیلیر نیجه که

دست - مال دسمال دستگاه - دسگاه

استثنا اولاراق بعضی آذری کلمه لری وار که اگر اونلارین دامارینا ادا ت قوشولارسا اوچ سس سیز حرفلرین بیریرده توپلانماسی ممکن اولار :

بور کچی (بورك - چی) کور کلی (کورك - لی) لاکن دامارلارایله داتین دورت سس سیزی بیریرده توپلانماسی هیچ بیر آذری سوز لرینده تاپیلماز اونا گوره باشقا دیللردن آیینمیش کلمه لرده دورت سس سیز حرفلردن بیریری و یا ایکسی اوخونماز و یازیلماز.

اجنبی کلمه سی اولان موندشتوک تلفظی آذربایجانجا موشتوک در (ن - د) حرفلری آتیلیمیش و ایله ده یازیلما لیدر اذری کلمه لرین اولنجی هج - اسینین باشیندا ایکسی سس سیز حرفلر تلفظی گورونمز. ایکسی سس سیز اولدیقدی کلمه نین

باشینا بیر سسلی حرف قوشولار .

ستکان بیرینه - استکان سگلت بیرینه اسگلت و یا سس سیز حرفلرین آراسینا بیر سسلی حرف داخل اولور

کنیاز روس کلمه سی بیرینه کینپاز یازیلما لیدر .
ایکی دفعه تلفظ ایدیلن تشدیدلی سس سیز حرفلر آذری کلمه لرین فقط داخل هجلا ریندا گورونور .
یددی سگگیز دوققوز اللی ساققال کیمی
عرب و فارس دیللریندن آیینمیش بعضی کلمه لرایکی حرفلردن بیرینی ایتیریر نیجه که

سر رشته کلمه سی جماعت آراسیندا سرشته ایشله دیلیر
بعضاً قوشا سسلرین بیر سینین تلفظی تغیر تاپیر نیجه که
حمال - حانبال مشمع - موشانما صورتنده ایشله دیلیر .
آذری دیلینده اغلب مختلف یاخین حرفلر بیریری بیرینه یا ناشمازلار اونون ایچون آذری دیلینه داخل اولمیش
عرب و اروپا دیللری کلمه لرینده ایکسی سسلی حرفلرین
بیری یا آتیلار یا سس سیز حرفلره دونده ریلر

فایده طایفه کلمه لری آذری دیلینده

فایدا طایفا ایشله دیلیر .

آذری دیلینده عرب کلمه لرینین املاسی

آذری دیلینده ایشله نیلن عرب کلمه لری آذری دیلینین تلفظ قانونلارینا تابع اولمالیدر آدم آدام کیمی وهابیله آذری دیلینده ایشله نیلن عرب وفارسی کلمه لری بیرینه ممکن اولدیغجا آذری کلمه لری ایشلنمه لیدر . مثلاً بحر اسود یادی رای سیاه عوضینه قارادیز ایشلنمه لیدر .

هابیله جمله لر تر کییمینده یازیلان اضافه لر آذری دیلی قاعده سیله یازیلمالیدر کتب تاریخی عوضینه تاریخی کتابلار .

آذری دیلینده جمع قاعده لری اولدیغی حالدا شاعر لری شعرا ادیب لری ادبا یازماغا احتیاج یو خدور هابیله بغدادلی و تهرانلی عوضینه بغدادی و تهرانی یازماق جایز دگل .

اجنبی کلمه لرینین املاء سی

اجنبی دیل لریندن آلیناجاق کلمه لرین مقابل ترجمه سی

آذری دیلینده موجود اولور سا اوللاردان استفاده ایتمگ لازمدر
civilisasjon فرانسین جاعو ضینه مدنیت کلمه سی ایشله

دیلمه لیدر . و اگر مقابل ترجمه اولمازا اجنبی کلمه لرین آذری دیلینه مناسب اولان دامارلاری قبول ایدیلمه لیدر .

اودامارلارا ادات اضافه ایتمگله تازا کلمه لر یارا تماق اولار .
بیر کلمه نین مختلف تلفظی اولاندا اوتلفظین که هجاسی آذری دیلی آهنگی ایله مناسب اولسا اونی قبول ایتمگ لازمدر .

۳ نچي قسمت

اسم

گوزه گورونن و پا گورونمه يوب پيرانساني پير
حيواني پيرشئي بيلدرمگ ايچون ايشله ديگن کلمه يه
اسم دئيلىر .

اسم ايکي جور در

اسم خاص اسم عام (جنس)

اسم خاص - معين پيرشيه حيوانا ويا پيرانسانا
دلالت ايدن اسمه اسم خاص دئيلىر .

آذربايجان بابک

اسم عام - (عمومي اسم) پير جنسدن اولان شيليرين
هر بيردانه سينه دئيگن اسمه اسم عام (عمومي اسم) دئيلىر
انسان آت ايو

اسم جمع - اسم عام هر گاه صورتده مفرد و معنادا
جمع اولورسا اسم جمع دعلير .

طايفه دسته

اسملر سايجا ايکي جور در مفرد (تک) - و جمع

مفرد - پير شخصي ويا پير شئي يالنيز بيان ايدن اسمه

اسم مفرد ديه رلر ،

آدام - کتاب کيمي

بیردن آرتيق اولان اسملره جمع دئيلىر .

کتابلار قلملر

آذري ديلينده پير اسمي جمع ايتمگ ايچون آخيرينا

قالينلاردا (لار) اينجه لرده (لر) گتيريلير .

کتاب کتابلار کيمي

ساده (دوزلتمه) و مرکب اسملر

ساده (بسيط) اسملر - پير کلمه دن عبارت اولان اسملره

ساده (بسيط) اسم ديه رلر

ايت آت کيمي

دوزلتمه اسملر - کوك واداندان عمله گليىر .

قاپوچي ياخشيليق کيمي

ساده اسملردن دوزلتمه اسملر دوزلتمگ ايچون ساده

اسملرين کو کينه (شکيلچيلر) آرتيريلير او جمله دن

جیغاز - جیگز

اوشاق جیغاز - ایوجیگز کیمی .

چا - چه - باغچا دفترچه کیمی

کی - غی - ویرگی چالغی کیمی

کیچیلمتمه (تصغیر) و تحیب اسمی - آذری دیلینده

بیر اسمی کیچیلمتمگ و یا تحیب ایچون (جا - جه -

جیغاز - جیگز) ادا تیندان استفاده اولونور .

قیز جیغاز گرده جه ایوجیگز قاباقجا کیمی

اسم مرکب - اواسملردر که ایکی ویا ایکیدن آرتیق

کلمه لردن تشکیل تاپار

باغبان - قور وچای - قارا چمن

مرکب اسم - چوخ وقت اشاغیدا کی نوعلردن

تشکیل تاپار

۱- ایکی اسمدن گلاب کیمی .

۲- ایکی فعلدن آلیش ویریش کیمی .

۳- ایکی مصدردن گلوب گتیمک کیمی .

۴- اسم ایله صفتدن آجی چای - قارا گول

مرکب اسملرین املاء سی

ایکی وداها آرتیق کو کدن عمله گلوب بیر معنایی

بیلدیرن مرکب اسملر یاپیشیقلی یازیلمالیدر

گلاب - گلناز کیمی .

۲- کشیده ایله یازیلانلار

۱- معنا جا بیر بیرنه یاخین ویا ضد اولوب آیری

آیری عمله گلمیش مرکب اسملر

قول - بوداغ - قوهوم - قارداش - قاریاغیش

۲- آیریلیغدا معنا ویرمه یین ویا باشقا معنا ویرن

سوزلردن دوزلمیش مرکب اسملر

سور - صفت چور - چوپ

۳- معین سوزلرین اولینه (م) حرفی گتیرمگ ایله

دوزله ن اسملر

ات - مت اوشاق - موشاق

۴- جهت لر آراسینی آنالادان مرکب اسملر

شمال - غرب؛ جنوب - غرب

اسم‌لرین حاللاری

اسم‌لرین جمله لرده باشقا سوزلردن آسیلی اولاراق
دگیشمه‌سینه اسمین حاللانماسی دیه‌رلر
اسم آلتی حالدا اولاییلر

۱- مجرد ۲- مفعول به ۳- مفعول‌لیه ۴- مفعول‌فیه
۵- مفعول عنه ۶- اضافت

مجرد- بیر اسم معنادا مستقل اولور سا او اسم مجرد
آدلانیر بو اسم (کیم - نه -) سؤاللارینا جواب ویریر
مثال - احمد - - باغ

مفعول‌به- بیر اسمین آخیرینا بیر (ی) علاوه اولورسا
او اسم مفعول به دیلیر

مثال - بابکی - - بالی -

تبریزی - (بو اسم نه یی - کیمی - ه - ارانی) سؤاللارینا
جواب ویریر.

اگر مفعول به اولان اسمین آخیریندا املا حرفلریندن
اولارسا اصل مفعول به علامتدن علاوه بعضی کلمه لرده
(ن) بعضی کلمه لرده ایسه (ی) علاوه اولار.

آلما - آلمانی - ماما - مامانی - هلو - هلونی -

چای - چایی

مفعول‌لیه- مجرد اسمین آخیرینا (ا) یا (ه) کتیریلیر سه
او اسم مفعول‌لیه اولار. (کیمه - نه - هارایا) سؤاللارینا
جواب ویریر.

ایو - ایوه - دمیر - دمیره - پالتار - پالتارا -
بابک - بابکه -

مفعول‌لیه اولان اسمین آخیریندا املا حرفلریندن
اولاندا بیر (ی) داه - آرتیلما لیدر.

قاپو - قاپویا - آلما - آلمایا - ده - ده - ده یه -

مفعول‌فیه- بیر مجرد اسمی مفعول‌فیه ایتمگ ایچون
آخیرینا (دا) و (ده) علاوه ایتمگ لازمدر.

(کیمده - نه - هارادا) سؤاللارینا جواب ویریر.

باغدا ، چولده ، الده ، بابکه

مفعول‌عنه- بیر مجرد اسمی مفعول‌عنه ایتمگ ایچون

آخیرینا (دان - دن) علاوه ایدیلیر (کیمدن - ندن - هاردان)
سؤاللارینا جواب ویریر.

آغاچدان ایودن دن

اضافت - بیراسمی ئوزگه بیراسمه باغلاماغا
اضافه دیرلیر (کیمین - نهئین - هارانین) سؤالارینا
جواب ویریر.

پالتارین تازاسی احمدین کتابی ایوین دامی
اضافته ایکی طرف واردرمضاف الیه و مضاف احمدین
کتابی مثالیندا احمد مضاف الیه کتابی ایسه مضافدر (ین) و
(ن) ادات اضافتدر.

اضافته قاعده بیلدر بیراسمی ئوزگه اسمه اضافت ایتمگ
ایچون مضاف الیه اولان اسمین آخیرینا بیر (ین) مضافین آخیرینا
ایسه (ی) گتیریلیر. احمدین کتابی کیمی.
اگر مضاف الیه و مضافین آخیریندا املا حرفلریندن
بیری اولار سا مضاف الیه ده (ین) دن اول (ن) و مضافدا (ی) دن
اول بیر (سی) آرتیلیر. باغچانین قاپوسی کیمی.

اضافت یش نوعدر

۱- اضافت لامیه ۲- اضافت ملکی ۳- اضافت بیانیه
۴- اضافت تشبیهی ۵- اضافت صفت موصوف.
اضافت لامیه - (تخصیصی) - بیر شیئه منسوب یا اختصاص

معناسینی ویریر.

مدرسه نین زنگی باغچانین قاپوسی کیمی

اضافت ملکی - بیر شیئه مالک اولماغی گوسته ریر
آزادین کتابی کیمی

اضافت بیانیه - مضاف ایله مضافین نوعنی و جنسینی

بیلدیرسه اونا اضافت بیانی دیلیر

آلما آغاجی کیمی

بعضاً بیانی اضافته (ی) گلمز دمی چکیچ کیمی

اضافت تشبیهی - اگر اضافته تشبیه معناسی اولسا

اضافت تشبیهی دیلیر

غنچه دوداق پسته آغیز

بعضاً اضافت علامتی (ین) کلمه نین آخیریندا آتیلیر

پالتار اوطاقی توپوق بومور تاسی

اسملرین حاللارینا نمونه لر

سس سیز حرفلرایله بیتن اسملر

مجرد	کتاب	مکتب	کتابلار	مکتبلر
مفعول به	کتابا	مکتبه	کتابلارا	مکتبلره
مفعول الیه	کتابی	مکتبی	کتابلاری	مکتبلری
مفعول فیه	کتابدا	مکتبه	کتابلاردا	مکتبلرده
مفعول عنه	کتابدان	مکتبدن	کتابلاردان	مکتبلردن
اضافت	کتابین	مکتبین	کتابلارین	مکتبلرین

سسلی حرفلرایله بیتن اسملره نمونه

مجرد	آتا	گمی	آتالار	گمیلر
مفعول به	آتایا	گمییه	آتالارا	گمیلره
مفعول الیه	آتانی	گمینی	آتالاری	گمیلری
مفعول فیه	آتادا	گمیده	آتالاردا	گمیلرده
مفعول عنه	آتادان	گمیدن	آتالاردان	گمیلردن
اضافت	آتانین	گمینین	آتالارین	گمیلرین

اسملر جمع شکیلچیسی قبول ایتدیگدن سونرا

سس سیز اسمی کیمی حالالانیر .

صفت

علامت و کیفیت ییلدیرون سوزلره صفت دیر لر .

چالیشقان اوشاق - قرمزی کاغذ - یورغون حیوان کیمی

صفتین یانینا گلن اسمه (موصوف) دئیلر

یو خاریدایازدیغمیز مثاللاردا چالیشقان - قرمزی -

یورغون صفت، اوشاق - کاغذ - حیوان موصوف در .

صفت نیجه - نه جور - و هانسی سؤاللارینا جواب

ویریر .

نیجه - کاغذ ؟ قرمزی کاغذ . هانسی اوشاق ؟

چالیشقان اوشاق . نیجه یازیر : یاخشی یازیر .

آذربایجان دیلینده صفت موصوفدان اول گلییر .

قرمزی کاغذ - ایشیق اطاق کیمی .

صفت ایله موصوف بیرلیگده جمع باغلاناندا جمع

علامتی گلمز . مثلاً یاخشیلار کتابلار دئلمه یوب یاخشی

کتابلار دئیلر .

صفت اوچ نوعدر . قیاسی صفت - (دوزلتمه)

مطلق صفت (ساده) - مرکب صفت .

۱ - قیاسی صفت - قاعده ایله دوزه لن صفتلردر ،
بوصفتلرین آخرینا آذربایجان دیلینده (لی) (لو) (سین)
(جی) (جه) و بو کیمی ادا تالار گتیریلیر .

قوتلی - شاملو - دادسین - شکرچی - عربجه
صفت دوزلدن ادا تالار اسمین آخرینا گلیرسه -
(بیلیگی - گونده کی - کیمی) اسمی صفتلرو فعللرین
آخرینا گله رسه فعلی صفت آدلانیر . سوزمه - یاشامالی
قاچاقان - و بو کیمی .

۲ - مطلق (ساده) صفتلر - اصلی صفتی بیان ایذیر
و بیر کو کدن عبارتدر .

اوزون - قیسا - کور - آغ - قرمزی - تنبل کیمی .
۳ - مرکب - ایکی و دها ارتیق کو کدن عبارت
اولان صفتلر مرکب دئلیر . اوجا بوی - قولی قیسا کیمی .

مرکب صفتین نوعلری

۱ - بیر معنا گوسترن صفت بیر لشمه لریندن

مثال - قیسا بوی آدام دیلی شیرین اوشاق

۲ - ساده صفتین تکرار ایذیلمه سیندن

سیرین سیرین سولار - کورپه کورپه اوشاقلار

۳ - سای ایله صفتین بیر لشمه سیندن

بیش ایلملیگ ییلان ایکی هاچالی آغاج

سای . فعل و اشاره گاهی صفت یرینه ایشله نیر - بیرنجی

آلتنجی - بو کتاب - گلن مسافر کیمی .

عددلرین آخرینا (جی) علاوه ایتمگ ایله صفت
یرینه ایشله نیر . بیشینجی کیمی .

صفت معنا جا اوچ قسمتدر اصلی (عادی) تفضیلی -
عالی .

صفت اصلی او صفتدر که اصلی صفتی گوسترسین .
یاخشی - سویوق - بویوگ کیمی

تفضیلی صفت او صفتلردر که اصلی صفتین آخریندا
بیر (راق) علامتی گتیرمگ ایله دها تفضیلی گوسترسین .
یاخشی - یاخشی راق . سویوق - سویوق راق .

بویوگ - بویوگ راق . تبریز اردبیلدن بویوگ راقدر .

عالی صفت آذربایجان دیلینده (لاپ) و (ان) کلمه سی
صفتین اولینه کلمه سیله عمله گلیر لاپ قرمزی . ان بویوگ

بوپالتار لاپ قرمزیدر . آزاد اوغلانلارمین ان بویو گی دره .
ذکر اولونان درجه لردن علاوه بیرده کیچیلتمه
(تصغیر) درجه سی واردر که (جا) و (جه) اداتیله عمله گیر .
خیرداجا - کورپه جه .

۴- نچجی قسمت

ضمیر - عوضلیگ

اسمین یرینی دوتان کلمه یه ضمیر دیه رلر .

ضمیر بیش نوعدر

- ۱- شخصی ضمیر ۲- اضافی ضمیر ۳- نسبی ضمیر
 - ۴- فعلی ضمیر ۵- وصفی ضمیر ۶- اشاره ضمیری .
- شخصی ضمیر - معین بیر شخصی عوض ایدن بیر
سوزه شخصی ضمیر دیه رلر .

شخصی ضمیر اوچ دره . متکلم (بی-رنجی شخص)

مخاطب (ایکینجی شخص) - غایب (اوچنجی شخص)

شخصی ضمیر بیر کلمه یه یاپیشاندا متصل (یاپیشان)

تک اولاندا منفصل (یاپیشمایان) دیه رلر .

متکلم (دانشان) - قلمیم - یم قلمیمیز - میز
مخاطب (قولا ق آسان) قلمین - ین قلموز - اوز
غائب (حقینده دانشیلان) قلمی - ی قلملری - لری

یا پیشمایانلار

من بیز

سن سیز

او اونلار

شخصی ضمیر لرین حالانماسی

ضمیر لرده اسملر کیمی آلتی حال قبول ایدرلر

حالات	بیرنجی شخص	۲نجی شخص	۳نجی شخص
-------	------------	----------	----------

مجرد	من	بیز	سن	سیز	او	اونلار
------	----	-----	----	-----	----	--------

مفعول به	منه	بیزه	سنه	سیزه	اونا	اونلارا
----------	-----	------	-----	------	------	---------

مفعول الیه	منی	بیزی	سنی	سیزی	اونی	اونلاری
------------	-----	------	-----	------	------	---------

مفعول فیه	منده	بیزده	سنده	سیزده	اوندا	اونلاردا
-----------	------	-------	------	-------	-------	----------

مفعول عنه	مندن	بیزدن	سندن	سیزدن	اوندان	اونلاردان
-----------	------	-------	------	-------	--------	-----------

اضافت	منیم	بیزیم	سنین	سیزین	اونین	اونلارین
-------	------	-------	------	-------	-------	----------

آذر بایجان دیلینده اوچ شخصی ضمیر دن باشقا بیرده
(اوز) ضمیری وار که هر اوچ شخصین یرینه گلیر وچ - وخ
وقت تعیین ایچون ایشله نیر .

مثال - اوز دوستمی یاخشی تانیورام - اوئوز درسینی
یاخشی بیلیر

وصفی ضمیر - (کی) اداتی گتیرمگ ایله تشکیل
اولونور .

منیمکی سنینکی حوضده کی

فعلی ضمیر لر - فعللرده یاپیشان ضمیر لر فعلی
ضمیر لر در

آلدم یم آلدیق یق

آلدین ین آلدیز یز

آلدی ی آلدیلاز لار - لر

غیر معین ضمیر لر - اسملرین یرین دوتان لاکن معنی
بیلدیرمین اسملره غیر معین ضمیر لر دیلیر .

غیر معین ضمیر لر بونلاردر

بیریسی - کیمه - نه ایسه - هیچ بیر ی - هامو -

بیرنچه - بعضی - هیچ کس - و بو کیمی .

سؤال ضمیر لری - سؤال بیلدیرن ضمیر لره سؤال

ضمیر لری دیلیر . سؤال ضمیری بونلارد

کیم - نیچه - نیچه - هانسی - هارا - نه زمان -

هاچان

گلن کیمدر - هانسی باجین یاخشی اوخور - نیچه کتاب

آلدین وها بیله

اشارت ضمیر لری

اشارت اسمی بیر شیئه اشارت اولونان کلمه در

اسم اشارت بونلارد (بو) (او) بو یاخین و او

اوزان ایچون ایشله نیر

بو کتاب او کیشی

بیرره اشارت ایتمگ ایچون (بورا) و (اورا) بیر شیئن

حالینا اشارت ایتمگ ایچون (بیله) و (ایلله) ایشله نیر .

بوراسی داغ اوراسی باغ . بیله گوزهل ، او یله چر کین .

(بو) و (او) هراسم جنس اولینه گلیر سه اواسم اسم

خاص مقامینه گلیر بومملکت - او او شاق کیمی .

اشارت اداتی اسملر کیمی آلتی حالدا اولاییلر

بو - بونی - بونا - بونلا - بوندان - بونین

اشارت اسمی همیشه اسملرایله اولاندا مفرد حالیندا

قالوب ئوزی جمع باغ - لا نماز . بونلار کتابلار دئلمن

بو کتابلار دئیلیر . ولی تکلیگده جمع باغلانار . بونلار

اونلار کیمی .

۵ فېچى قىسمىتى

سايلار

سوزلار ئىن سايىنى و درجه سىنى بىلدىرىن كالمه لره

ساي دئىلىر .

سايلار دورت نواعدر :

اصلى - ترتيبى (وصفى) - كسر - توزيى

اصلى سايلار - سايلار ئىن تام مقدارىنى گوسترن سايا

اصلى ساي يامقدارى ساي دئىلىر . نقدر و نىچه سؤالار ئىنا

جواب ويرير .

بىر - ايكي - اوچ - يوز - مىن - مىليون كىمى .

ترتيبى ساي - درجه و مرتبه نى گوسترير و نىچه مىنجى

سؤال ئىنا جواب ويرير .

مثال - بىر ئىچى - اوچون ئىچى - يوز ئىچى - مىنجى كىمى .

كسر - بىر عدد ئىن قىسمتلىرىنى گوسترير .

يارىم - اوندابىر - يوزده بىر - وبو كىمى .

توزيى - سايلار مساوى مقدارا تقسيم اولونور .

بىش - بىش . اون - اون . يوز - يوز .

غير معين ساي - غير معين كىمىتى بىلدىرىن سوزلره

غير معين ساي دئلىر .

مثال - آز - چوخ - بىر قدر - اوقدر .

سايلار ئىن املاسى

سايلار اسملردن قاباق گىلدىگده جمع علامتى قبول .

ايتمه زلر و حاللا نمازلار .

بىش طلبه - ايكىنجى مکتب - ايكىنجى مکتبه .

سايلار آيرىجا ايشلىنىدىگده جمع علامتى قبول ايدىر .

و حاللا ئىر : ايكىنجىلر - ايكىنجىلرى و هاييله .

سايدان سونرا گلن اسم جمع علامتى قبول ايتمه يهرهك

تەك شكىلده ايشله نىلىر

مثال - طیاره میدانندان بیش طیاره اوچدی .
ردیف سایلاری - رقملرایله گوستهریلدیگدهسایدان
سونرا کشیده (-) قویولار .

۶-نجی ، ۱۰-نجی وهایله .

۶-نجی قسمت

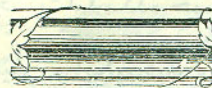
مصدر

بیر فکری و جرکتی بیلدیرن کلمه یسه
مصدر دیرلر .

آلماق گلمگ کیمی .
آذربایجان دیلینده مصدرلرین آخرینا (ماق) یا
(مگ) گلیر . گولمگ - قالماق کیمی .

(مگ) اولانلار خفیف (ماق) اولانلار ثقیل آدلانیر .
هر مصدرده ایکی قسمت وار بیرریشه (دامار) .
۲-نجیسی ایسه ادات مصدر در مثلاً آغلاماق مصدرینده
(آغلا) ریشه (ماق) ایسه ادات مصدر در . اوپمگ مصدرینده
(اوپ) ریشه (مگ) ادات مصدر در .

مصدر لردن ایکی جور صفت تشکیل اولونور .
اسم فاعل و اسم مفعول . اسم فاعلی دوزلتمگ ایچون مصدر دن

مصدر لیگ ادا تنی آتوب خفیفلرده (ن) ثقیللمرده ایسه (آن)
گتیریر لر .

گلمگدن گلن قالماقدان قالان
اگر مصدر لیگ علامتی قالدیر دیققدان سونرا
فعل ماده سینین آخریندا املاء حرفلریندن بیرری اولسا
خفیفلرده (ین) ثقیللمرده (یان) علاوه ایدیلیر .
دیمگ دین آلاماق آلان آغلاماق آغالیان
اسم مفعول مجهول مصدر دن دوزله لر قاعده سی اسم
فاعل قاعده سی کیمین در .

دویمک - دیولمک - دیولن
چالماق - چالناماق - چالینان
فعل - فعل بیرایشین یا حالین یا خود کیفیتین
گیچمیش، ایندیکی یا گله جگ زمانلاردا اولماغنی
گوستریر .

یازیسینی یازمیش، یازیر یا اوراد یا زاجا قدر
یازمیش - گیچه جگ یازیر - حال (ایندی) یا زاجا .
گله جگ .

فاعل - فعلی یرینه یتیره نه (فاعل) دیر لر .

بالیق اوزور بوجمله ده بالیق فاعل در .
فعللمرده اوچ شخص واردر .
متکلم - مخاطب - غائب .
فعللمرده اوچ زمان واردر . گیچمیش (ماضی) ایندیکی
(حال) گله جگ (استقبال) .
فعل معناجا ایکی قسمه آیریلیر .

لازم - متعدی
متعدی - فاعلین ایشله دیگی ایش باشقا سینا
گیچمه رسه او فعل متعدی در .

کاغذی کسیدیم - قلمی سیندیردیم
لازم - فاعلین ایشله دیگی ایش باشقا سینا
گیچمه زایسه او فعل (لازم) در، ایودن قاچدیم .
بیر فعل لازمی متعدی ایتمگ ایچون اصل ماده دن
سونراییر (دیر) ویا (ت) آرتیریلیر .
قاچماق - قاچیتماق قوروماق - قوروتماق
گزمک - گزدرمک .

(ت) حرفی چوخوقت ریشه‌نین آخریندا املاء حرفلری
اولاندا گلیر (ایسته تگ و قور و تماق کیمی)

متعدیلر یا معلومدر یا مجهول

اگر فعلین فاعلی بللی اولسا او معلومدر
کاغذی کس‌دیم کیمی.

اگر فعلین فاعلی معلوم اولمازسا او فعل مجهولدر
کاغذ کس‌یلدی بورادا فاعل معلوم دگلدر.

(ساده) بسیط - فعللر -- دو قوزنوعدر .

۱ - امر حاضر ۲ - امر غائب ۳ - فعل التزامی

۴ - فعل وجوبی ۵ - ماضی مطلق ۶ - ماضی نقلی

۷ - مضارع ۸ - حال ۹ - استقبال .

بیر مصدر دن دو قوز فعل چیخار تماق ایچون اول، ادا،

مصدر اولان (ماق) و (مگ) آتیلار قالمیش قسمت امر حاضر

فعلینن مفردی اولار . آلماق - آل . دو گمگ - دو گ .

کیمی .

امر حاضر بیر خواهشی و یا امری اجرا ایتمگ

ایچوندر .

اگر مصدر لیگ علامتی آتیلان دان سونرا امر

حاضرین مفردینده املاء حرفلریندن اولار سا جمعه (ین)

یا - یون علاوه ایدیلیر اوخو - اوخویون . قالا - قالاین .

امر حاضرین آخرینا (سون - سونلار) ویا

(سین - سینلر) علاوه اولونسا امر غائب صیغه سی میدانه

گلیر .

دوز - دوزسون ایچ - ایچسین .

امر غائب - غایب امری ایچون ایشله نیلیر .

اوپ - اوپسون . گین - گینسین .

بیر فعلی مجهول ایتمک ایچون مصدر ادا تیندان اول

بیر (ل) گتیرمک لازمدر .

ساتماق - ساتیلماق . کسمگ کس‌یلمگ . اگر

(ل) ویا املاء حرفلریندن بیر ی مصدر ریشه سینده (کو کنده)

اولار سا (ن) گتیرلیر .

بیلمگ - بیلینمگ . آراماق - آرانماق .

فعللر قورولوشی اعتباریله اوچ یره بولونور .

۱ ساده (بسیط) ۲ - دوزتمه ۳ - مرکب

ساده فعللر - يالنين بيرجه كو كدن عبارت اولان

فعللره ساده فعل ديه لر . گولور - قوشور .

دوزتمه فعللر - ساده فعل كو كلرينه اسم - صفت -

ساي - كلمه لري گتيرمگ ايله عمله گلير .

اوتماا ساغاليميشدي - ساغاليميشدي دوزتمه فعلدر

مر كب فعللر - بير نيچه سوزدن عبارت اولوب

بير معنا و بيرن فعللره مر كب فعل ديه لر .

بوران كسيليميشدي - ساكتلنميشدي .

اگر امر حاضرین آخری متحرك و مصدری خفیف

اولارسا (يه) ثقیل اولارسا (يا) آرتیلیر

سویله - سویله ییم - اوخو - اوخویام .

فعل الزامی - ایش و حر کتین گرگ اولدیغنی

بیلدیرن فعله فعل الزامی دئله ر . امر حاضرین آخرینا

خفیف مصدر لر ده (ه) ثقیل مصدر لر ده ایسه (ا) علاوه

ایتمگ ايله دوزه لر .

سومگدن - سوه آلاقدان - آلاکیمی .

و آخرینا نسبی ضمیر لر علاوه اولوناراق تصریف

اولونور .

تصریف - فعلین زمان - شخص - و کمیتهجه دگیشمه سی

فعلین تصریفی آدلانیر .

فعل وجوبی - واجب فعل - ایش و حر کتین اجرا

ایدیلمه سی واجب اولدیغنی بیلدیرن فعله فعل وجوبی

(واجب فعل) دئلیر .

فعل وجوبی دوزتمگ ایچون امر حاضرین آخرینا

خفیف مصدر لر ده (مه لی) ثقیل مصدر لر ده ایسه (مالی)

علاوه اولونور .

دیمه لی - قالمالی

ماضی شهودی یا مطلق - ایش و حر کتین گيچمه شده

اجرا اولونوب بیتدیگینی بیلدیرن زمانه ماضی شهودی

دیه لر .

اوپدی - قالدی

ماضی نقلی - گيچمه شده اجرا اولونمیش ایش

و حر کتین نتیجه سینی بیلدیرن زمانه ماضی نقلی

دئیلیر .

ماضی نقلی دوزتمگ ایچون امر حاضرین آخرینا

بیر (میش) یا (موش) علاوه اولونور .

اویمیش - قورموش کیمی

حال فعلی - ایش وحر کتین دئیلدیگی زمان دوام

ایتدیگینی بیلدیرن زمانا حال فعلی دئیلیر.

حال فعلین دوزتمگ ایچون فعل التزامنین مفرد

غائبین آخربینا بیر (یور) علاوه اولونور.

اوخور - اوخویور

استقبال - ایش وحر کتین گلجگده قطعی اجراسینی

بیلدیرن زمانا استقبال دیلیر.

استقبال فعلینی دوزتمگ ایچون فعل التزامنین

مفرد غائبین آخربینا بیر (جک) ویا (جاق) علاوه

اولونور.

سوه جک - یاتا جاق .

مضارع - ایش وحر کتین غیرمعین بیر گلجگده

گوروله بیلیمگینی بیلدیرن زمانه مضارع دیلیر.

مضارع فعلینی دوزتمگ ایچون امر حاضرین آخربینا

بیر (ر) علاوه اولونور.

اوخو - اوخور اوخورلار

بعضی مصدرلر وار که مضارع صیغه سینده (ر) قبول

ایتمز.

مضارع فعلی هم حال وهم استقبال معناسینی ویریر.

اجبار فعللری

اجبار فعلی - ایشین بیرنجی وایکینجی واسطه ایله

گورولمیش اولدیغنی بیلدیرن فعله اجبار فعلی دیلیر.

قارداشیم کتاب آلدیردی بو جمله ده آلدیردی اجبار

فعلیدر. بورادا امر حاضرین مفرد غائبه (دیر) علاوه

اولونور.

اجبار فعللین ایکینجی نوعی - آلدیرتدی ایکینجی

واسطه ایله آلینماغی گوستریر. امر حاضرین غائبه (دیرت)

اداتی علاوه اولونور.

آل آلدیر آلدیرت

آلیم آلدیردیم آلدیرتدیم

آلدین آلدیردین آلدیرتدین

آلدی آلیردی آلیرتدی

آلدیق آلیردیق آلیرتدیق

آلدیز آلیردیز آلیرتدوز

آلدیلار آلیردیلار آلیرتدیلار

شریکلی فعل - ایکی نفر اورتاسیندا انجام تاپان فعله
شریکلی فعللر دئلیر. نیجه که چالیشدیلار - ووروشدیلار -
اوپوشدیلار - سویشدیلر - شریکلی فعللر دن بیر نمونه در.

استفهام فعللری

استفهام فعللری، سورماق ایچون ایشله نیلیر. آذربایجان
دیلینده (می) علامتی فعلین آخرینا علاوه اولار.
گلدینمی؟ گلمیشمی؟ گله جگمی؟ وهابیله

کمگچی فعللر

آذربایجان دیلینده (ایدی) کمگچی فعللر.
ماضی مطلقده (ایدی) ماضی تقلیده (ایمیش)
صیغه شرطیه ایسه (ایسه) در

تصریف

ماضی شهودی ماضی نقلی صیغه شرطیه

ایدیدم ایمیشم آذربایجان دیلینده شرطیه

ایدینم ایمیشسن صیغه سی تکلیفده تصریف

ایدی ایمیش اولماز .

ایدیک ایمیشک

ایدیزن ایمیشیز

ایدیدلر ایمیشلر

مرکب فعللر

مرکب فعللر بیر بسیط و بیر کومگچی دن تشکیل
اولونور. اگر بیر بسیط فعل کومگچی فعلین ماضی شهودی ایله
بیرله شیرسه (حکایه) ماضی نقلی ایله بیرلشه (روایت)
شرط ایله بیرلشیرسه شرطیه اولونور .

ماضی شهودی ماضی فعلی شرطی

یوقودا ایدیم یوقولامیش ایدیم یوقولامیش سام

صله صیغه سی

صله صیغه سی ماضی شهودنین ویا استقبالین متکلمی
آخرینا بیر (که) علاوه ایتمگدن حاصل اولور.
اگر ماضی شهودیه علاوه اولارسا، ماضینی و اگر استقباله
علاوه ایدیلیرسه استقبالی بیلدیریر.

ماضی

منیم سودیگیم سنین سودیگین اونین سودیگی
بیزیم سودیگیمیز سیزین سودیگیز اونلارین سودیکلری

استقبالی

سوه جگیم سوجگین سوجگی
سوه جگیمیز سوه جگیز سوجگلری

فعللرین تصریفی

ایش حرکتین هانکی شخصه عاید اولدیغنی
بیلدیرمگ ایچون فعللرین آخرینا گلن شکیلچیلر (ادات)
شخصی سونلیقلار آدلانیر.

یازدیم یم یازدیق یق

یازدین ین یازدوز دوز

یازدی ی یازدیلار لار

امر حاضر امر غائب (سون-سین)

آل آلین آلین آلینلار

دوگ دوگین دوگین دوگینلر

فعل التزامی (ا-ه) فعل وجوبی (مه لی-مالی)

آلام دوگم آمالیام دوگمه لیم

آلاسان دوگه سن آمالیسان دوگمه لیس

آلا دوگه آمالی دوگمه لی

آلاق دوگهک آمالیق دوگمه لیک

آلاسیز دوگه سیز آمالیسیز دوگمه لیسیز

آلار دوگه لر آمالیدرلار دوگمه لیدرلر

ماضی شهودی (دی) ماضی نقلی (میش - موش)

آلدم	دو گدیم	آلمیشام	دو گمیشم
آلدون	دو گدین	آلمیشسان	دو گمیشسن
آلدی	دو گدی	آلمیش	دو گمیش
آلدیق	دو گدیک	آلمیشیق	دو گمیشیک
آلدیز	دو گدیز	آلمیشسین	دو گمیشسین
آلدیلار	دو گدیله	آلمیشلار	دو گمیشله

حال (ور - یر)

یاتورام	سویرم
یاتورسان	سویرسن
یاتور	سویر
یاتوروک	سویریک
یاتورسین	سویرسین
یاتورلار	سویرله

استقبال (جگ - جاق)

یاتاجاقام	سوه جگم
یاتاجاقسان	سوه جگسن
یاتاجاق	سوه جگ
یاتاجاقیق	سوه جگیک
یاتاجاقسین	سوه جگسین
یاتاجاقلار	سوه جگلر

مضارع (ر)

آلارام	سویرم
آلارسان	سویرسن
آلار	سویر
آلاریک	سویریک
آلارسین	سویرسین
آلارلار	سویرله

استفهام (می)

ماضی شهودی	نقلی	استقبال
گلدیم می ؟	گلمیشم می ؟	گله جگم می ؟
گلدینم می ؟	گلمیشنم می ؟	گله جگسنم می ؟
گلدیمی ؟	گلمیشمی ؟	گله جگمی ؟
گلدیکمی ؟	گلمیشیکمی ؟	گله جگیکم می ؟
گلدیزمی ؟	گلمیشیزمی ؟	گله جگسیزمی ؟
گلدیلرمی ؟	گلمیشلرمی ؟	گله جگلرمی ؟

اجبار فعلی

بیرنجی نوع (دیر) :

ماضی شهودی	ماضی نقلی	وجوبی
آلدیردیم	آلدیرمیشام	آلدیرمالیام
آلدیردین	آلدیرمیشسان	آلدیرماليسان
آلدیردی	آلدیرمیش	آلدیرمالیدر
آلدیردیق	آلدیرمیشیق	آلدیرمالییک
آلدیردیز	آلدیرمیش سیز	آلدیرمالیسین
آلدیردیلا	آلدیرمیشلار	آلدیرمالیدرلار

استقبال مضارع

آلدیراجاغام
باشقالاری کیمی
باشقالاری کیمی
ایکینجی نوع اجبار فعلی (دیرت)

ماضی شهودی	نقلی	وجوبی	استقبالی
آلدیرتدیم	آلدیرتدیرمیشام	آلدیرتدیرمالیام	آلدیرتدیراجاقام
آلدیرتدین	آلدیرتدیرمیشسان	آلدیرتدیرماليسان	آلدیرتدیردین
آلدیرتدی	آلدیرتدیرمیش	آلدیرتدیرمالیدر	آلدیرتدیردی
آلدیرتدیق	آلدیرتدیرمیشیق	آلدیرتدیرمالییک	آلدیرتدیردیق
آلدیرتدیز	آلدیرتدیرمیش سیز	آلدیرتدیرمالیسین	آلدیرتدیردیز
آلدیرتدیلا	آلدیرتدیرمیشلار	آلدیرتدیرمالیدرلار	آلدیرتدیردیلا

فعل باغلامالاری

جمله داخلینده اساسی فعلی ایضاح ایدن فعله .
فعل باغلامالاری دیلیر .
قارداشیم دانیشدی و یازدی . قارداشیم دانیشاراق
یازدی بیرنجی جملهده دانیشدی ، یازدی مستقل فعللر
اولدیقی حالدا ایکینجی جملهده یازدی مستقل دانیشاراق
فعلی ایسه باغلاما اولور .

فعل باغلامالاری

فعل نوعلرینین آخرینا معین شکلچی علاوه
ایتمگله دوزه لیر.

فعلی باغلامالا شکلچیلرینی گوسترن جدول

سسیز حرفله بیتن فعللر

یاز- گز- دور- گول

یازیب- گزیب- دروب- گولوب

اراق- ره گ- اراق- هر گ

الی- هلی- الی- هلی

ینجا- ینجه- ونجا- ونجه

دیقجا- دیگجه- دوقجا- دو گجه

دیقدا- دیگده- دوقدا- دو گده

اندا- نده- اندا- نده

اشاغیدا ذکر اولونان شکلچیلر گوستردیگیمیز مثاللار کیمی

امرحاضر فعلینده علاوه اولونمالیدر

مادان- مه دن- مادان- مدن

مامیش- مه میش- مامیش- ممیش

ارکن- رکن- ارکن- رکن

ار- هر- ار- هر

ساسلی حرفله بیتن فعللر

باشلا- ایشله- اوخو- بوری

باشلایب- ایشله ییب- اوخویوب- بوری یوب

یازاق- یره گ- یازاق- یره گ

یالی- یره لی- یالی- یره لی

ینجا- ینجه- یونجا- ینجه

دیقجا- دیگجه- دوقجا- دو گجه

دیقدا- دیگده- دوقدا- دو گده

یاندا- ینده- یاندا- ینده

مادان- مدن- مادان- مهن

هامیش- مه میش- مامیش- مهمیش

یارکن- یرکن- یارکن- یرکن

ر- یر- یر

ادات (شکیلچیلر)

اداتین ئوزی اوزینه معناسی یو خدر . باشقا کلمه لر ایله
بیر لشه ره ک معنا حاصل ایدیر . اونا گوره ده شکیلچیلر
آدلانیر .

آذربایجان دیلینده شکیلچیلر چو خدر . اوند لاردان
نمونه اولاراق آشاغیدا کی نوعلری یازیلیر :

آ - تعجب ایچون دئیلیر : آ نه زمان گلدی ؟

آ سنه نه گلدی ؟

آ - دقت ایچوندر آ قارداش - بونی آل ؟

آ اوغلان سوزه باخ .

او - تعجب ایچوندر . او چ - وق یاخشی .

آ - استفهام ایچون . آ دوستیم نه ایدیرسن ؟

ایچون - بیر سبب مقابلنده ایشله نیر . اوخوماق

ایچون .

یسه - شرط ایچون . چالیشیر ایسه پول قازاناییلر .

اگر - شرط ایچون . اگر باجارسا گله بیله .

ایکن - حال اداتی در من بازاردا ایکن اودایاتدی .

ان - بویو گلیگ (مبالغه) ایچوندر . ان اوجا
کیشی .

ایش - حرکتین طرزینی و صورتنی گوستیریر .
یاغیش - دولانیش - قورولوش

ایله - بیر لیگده معنا سینی گوستیریر . اوزیله
گیتدی .

آلا - استثنا ایچون . اوشاقلار یاخشی اوخور
آلا سن .

اما - جمله نین اولنجی قسمتینی دوغریتماق ایچون .
دئیرم اما پول ایستر .

آنجا - ادات حصر در . بویله اولور آنجا سن
دانیشما .

ای - ندا و تهدید ایچون . ای منه باخ .
ای سنده .

باری - بیر شیئی باشقا سیندان آشای و یوخاری
گوسترمک ایچون در . دوزلده جگسن باری یاخشی دوزلد
دو گورسن دوگ باری ناموس سو گمه .

بلکه - بیر کسی قانع ایتمک ایچوندر . گیدیرم
بابک گیله بلکه اونی گوروم .

دک - قدر - بیر شیئن آخرینی گوستریر . تهراندان
شمراناتک . (قدر)

جه - چیق - جگ - کیچیکلیگ ایچون . کتاجچا
آلاجیق - الکجیگ

چی - صفت وعادت و عقیده نی و منسوبیتی گوستریر .
آراباچی یا لانچی - انقلابچی - کندچی کیمی .

ده - دا - ادات ظرفدنر . ایوده - بازاردا
تکین - دگین - تک - بیر شیئن آخ - رینی

گوستهریر .
صبحه تک یا تابیلهمرم . آخراتک قالدی .

دان - دن - بیر شیئن اوز گه بیر شیئن اوستون اولماغنی
آنلاتماق ایچون .

آزاد علی دن یا خشی چالیشیر .
داها - بیر شیئن معنا سینی اوز گه سیندن آرتیق

گوسترمک ایچوندر .

جمیله دها آرتیق چالیشیر . داهامنه امید باغلاما .

سینز - سیزادات نفی در . فانسینز - اوزسینز .

کیمی - بیر شیئی اوز گه بیر شیئه بنز تمک ایچوندر .
چالیشمایان حیوان کیمی در .

کاش - کاشکی - تمنا ایچوندر . کاش او خویوب
آدام اولایدی .

لیک - لیک - محلی ومدتی گوستریر . داشلیق -
گونلیک کیمی .

لو - لی - نسبت ایچوندر .
آذربایجانلی - دولتی - شاملو .

می - سؤال ایچوندر . احمد گلدی می ؟
مگر - اسنا ایچوندر . من بورادان گیتیم

مگر که نولم .

میش - میش اداتی فعللرده و هابیله دامارلاردا
دگیشیگلیگ دوزلدیر . بیتیمیش - توکنمیش - قانمیش .

ما - مه - اداتی فعلین حرکاتنی گوسترن دامارلارین
- ۵۹ -

آخرینا ع-لاوه اولوناراق اسم بعضاً صفت بعضاً ایسه
نقی گوستریر .

قیزارتما - گیتمه - دانیشما . تولا

نه - ادات نقی در . نه اوخور نه یازیر .

گنه - تکرار ایچون . بابام گنه تبریزه گیتدی .

احمد گنه گلدی .

واه - کدر ایچوندر . واه - واه بیچاره نین حالی

چوخ پیسدر .

وای - تعجب ایچوندر . وای نه زمان گلدین؟

ها - تا کید ایچون . یازها چالیش ها .

هر - عهوم ایچون ایشله نیر . هر کس بونی

بیلمه لیدر .

هم - ایکی سوزی بیر یرده جمع ایتمگ ایچوندر .

هم اوخودی هم یازدی .

هانی - مجهولی معین ایتمگ ایچون .

هانی گوردیگیم مریم یوقمی؟

همان - اشاره معناسینی ویریر . همان آدامنه دیدی .

یا - شبهه ایچون در . یا گلیر یا گلیمیر .

مبهمات

بیر شخصی بیر شیئی آشکارا دیمه یوب ابهام ایله بیان

ایدن اسملره مبهمات دئلیر .

ئوزی - کیم - نه - چوق - هانسی - نهجه - هامو

مبهمات اسملر یدر .

ئوزی گلدی - نه اولدی - کیم گلدی - چوخ اوخور

هانسی کتاب - هامو اوخوردیلار .

مبهمات اسملر کیمی آلتی حالت تاپیر

مجرد مفعول به مفعول الیه مفعول فیه مفعول عنه مضاف الیه

ئوزی ئوزونی ئوزینه ئوزینده ئوزیندن ئوزنین

نه نه یی نه یه نه ده نه دن نه ین

کیم کیمی کیمه کیمده کیمدن کیمین

ظرف

ایش و حر کتین نیجه و هانکی شرایط ایله اجرا
اولوندیغنی گوسترن سوزلره ظرف دئلیر .
ظرف اساساً فعله عاید اولور حر کتین نیجه
هارادانه زمان اجرا اولوند یغنی گوستریر .
مثلاً - نیجه آپاردی ؟ دو گه دو گه آپاردی .
ایوده صبح تزدن دوردی .

ظرفلر اوچ نوعدر - بیر کو کدن عبارت اولان
ظرفلره ساده ظرف دئرلر . تنز . گیج - ایندی کیممی .
۲- دوزلتمه - شکیلچی واسطه سیله دوزلن ظرفه
دوزلتمه دئلهر . یاواشجا - تمزجه .
۳- مرکب - ایکی دها آرتیق سوزلردن عبارت
اولان ظرفلره مرکب ظرفلر دئلیر .
گوله - گوله . چکه - چکه .

ظرفین معنا جا چوخ نوعلری واردر .

۱- حر کت ظرفی - یاواش - یاواش - قاجا - قاجا
وبو کیممی .

۲- زمان ظرفی - ایندی - همیشه - دونن - دائمی
وها بیلله .

۳- بیر (مکان) ظرفی - یوخاری - یاخین - اوزاق وها بیلله .

۴- مقدار ظرفی - بیر - ایکی - اوچ .

۵- تصدیق ظرفی - بلی - البته - یقین .

۶- انکار ظرفی - اصلاً - خیر - هیچ .

ظرفلرین عمله گلمه سی و املاء سی

بعضی اسمین، صفتین، ساین و ساده ظرفلرین آخرینا
(چه - جا - آ - ه) اداتی علاوه ایتمگله دوزتمه ظرفی
عمله گلیر .

مثال - یاواشجا - اندیجه - یازایازا - بیلله - بیلله
دالبادال ئوزبه ئوز .

بعضاً لاپ چوخ داها و بو کیمی سوزلر ظرفلردن قاباق
گلیر و ظرفدن آیری یازیلار .

مثال - لاپ تئزدن . چوخ گیج . داها جرئتله .

۸ فنجی قسمت

قوشمالار (رابطه لر)

سوزلردن سونرا گلره گ او نلارین آراسیندا مختلف
مناسبتی بیلدیرن کومگجی سوزلره قوشمادیهرلر .
آذربایجان دیلینده مختلف قوشمالار وارد
اوجمله دن :

باشقا - گوره - کیمی - قاباق - نسبتاً - سوای - سونرا -
اول - جان - بری - طرف و هابیله .

قوشمالار تکلیگده هیچ بیر سؤاله جواب وئرمز اما
قوشولدیقلاری سوزلرایله بیرلیگده معین سؤالارا
جواب وئرر : بابک داغا طرف گئتدی .

بوراد اطرف سوزی قوشمادر ولی تکلیگده هیچ
بیر سؤاله جواب وئرمز . داغا سوزی ایله بیرلیگده هارایا
سؤالینا جواب وئریر .

باغلاييجيلار

جمله لری و جمله ده کی آیری آیری سوزلری
بیری بیرینه باغلایان سوزلره باغلایيجی دئیر لر .

چرخ ایله قاچیردی که آياقلاری بره دگمه سین .
بومر کب جمله ده ایکی ساده جمله واز . ۱- چرخ
ایله قاچیردی ۲- آياقلاری بره دگمه سین . بورادا (که)
باغلایيجی علامتیدر .

باغلایيجیلار ایکی نوعدر - ساده ، مرکب .
ساده باغلایيجیلار آنجاق بیر کو کدن عبارت اولور .
مثلاً

و - امّا - گناه - آنجاق - حتّا (حتی) لاکن
اگر - دا - ده - ایله - ایسه .
مرکب باغلایيجیلار ایکی ویا دها آرتیق ریشه دن
عبارت اولار .

بونا گوره - ویا - بونین ایچون - بویله ایسه - اودر که
همده - بونلا برابر - هایيله - هر گاه - وبو کیمی .

باغلایيجیلارین املاءسی

(ایله) باغلایيجیسی سسلی حرفله قورتاران سوزلرین
آخیرینا گلدیگده (لاوله) شکلینده سوزه بیتیشیگ
یازیلار .

مثلاً - آياقلا - تماميله .
(که) باغلایيجیسی بیرینه گوره سوزلرین آخیریندا
بیتیشیگ ویا آیری یازیلیر .

مثلاً - چونکه تا که حالبوکی
(دا - ده) باغلایيجیلاری همیشه سوزده آیری
یازیلار مثلاً - باغدا اوتورمیشدی علی ده گلدی .
سوزلر یازیلاندا یقجاملیق اولماق ایچون
آشاغیدا کی سسلرین دوشمه سینین عیبی بوخدر .

او کلمه لر ایکه یازیسی ایکی (ه) حرفيله بیری
بریسنین دالینجا ایشیدیلیر اونا لردان بریسینی یازاندا آتماق
اولار . دهوه - دوه - دهره - دره کیمی .

(م) ایله (ز) آراسیندا سوزلرین آخربندا گلن (ه)

سسسی دوشهر مثالا : گلمز - بیلمز - گولمز .

(د) ایله (ن) آراسیندا گلن (ه) دوشهر .

مثالا - گیدندن - گلندن - بیلندن .

فعل کو کلریندن سونرا دالبادال گلن (ه) حرفلریندن

بیرنجیسی یازیلیر ۲ نجیسی یازیلماز .

بیلهرم - گیهرم - دو گهرم

سوزلرین آخربندا (د) ایله (ر) آراسیندا گلن سسلی

حرفلر اینجه اولسایازیلماز . گلیبدر - آلیبدر .

قالین اولاندا یازیلار گورو بدور - قویو بدور

سوزلرین اولینده و آراسیندا (ق) حرفیندن

سونرا گلن (ی) سسلری یازیلما لیدر .

قیز - قیزیل - قیش کیمی .

معناجا بیر بیرینه یاخین وضدا ولوب آیری - آیری

کو کلردن عمله گلن هر کب اسملر آراسیندا کشیده (-)

یازیلیر .

قوم - قارداش . قول - بوداق ، چور - چوپ

جمله ده صفتلرین تکرار ائدیلمه سیله دوزه لن هر کب

صفتلر آراسیندا - (-) یازیلار .

سزین - سرین ، یمه لی - ایچمه لی ، اوزون - اوزون

جمله حقینده عمومی معلومات

بیر فکرین بیر نیچه سوزیله بیر لشوب قورتارماسینا
جمله دئیلیلر.

دانشیقدا هر بیر جمله دن سونرا دایانوب فاصله
وئر یلیلر. یازیدا ایسه جمله لر بیر بیر یله نقطه، ویر گول.
سؤال وندا اشارت لر لی ایلله آیر یلیلر.

جمله عنصر لری اوچ نوعدر. ۱- مبتدا ۲- خبر
۳- ادات خبر.

ایکی اولنجیلر باش عنصر اوچونجی ایسه ایکی
درجه لی عنصر و یا مبتدا و خبری ایضاح ایدن.

مبتدا - جمله لرده ایش، حال، حرکت و حادثه نی
توزونه استناد ائتدیرن سوزه مبتدا دئیلیلر. کیم و نه
سؤال لازنین یرینه جواب وئریر. وقاعده اوزره جمله نین
اولینده اولار.

خبر - جمله ده مبتدایه مربوط اولان ایش، حالت،
حادثه و حکمنی بیلدیرن سوزلره خبر دئیلیلر. نه ائدیر ؟

ندا

حس و هیجانی بیلدرمگ ایچون ایشله دیلن
سوزلره (ندا) دئیرلر.

ندالر قورولوشجا ایکی جوردر.

ساده، مرکب

ساده ندا - یالنین بیر کو کن اولار

آ - آه - آخ - اوف - حیف - افسوس - امان - بای.

مرکب ندا - بیر نیچه ساده ندا لردن عمله گلیر.

آها - هاها - اوهو - آی - اوی به به : آکیشی

بو نیچه اولاییلر ؟ آها بودر فکر.

نه ائتدی؟ نه اولدی؟ کیمدر؟ هارادا؟ سؤاللارینا

جواب وئریر. قاعده اوزره جمله نین آخیریندا اولار.

علی گلدی علی مبتدا - گلدی خبردر

خبر لر گاهی اسمدن و گاهی فعللردن تشکیل تاپار.

مثال - احمد شاعر در. بورا داشاعر اسم و (در) ادات

حرفی در. بوقاعده بعضاً نثرده و چوخ وقتلر شعرده پوزولور.

یعنی مبتدا جمله نین دالی قسمتند خبر جمله نین اولینده

ذکر اولونور.

مثال - تاپدوق سنه آشام چاغی حیران کیمی

بیر قیز.

شاعر بویازدیغی شعرینده خبر که تاپدوق کلمه سیندن

عبارتدر قاباقدا ذکر ایله یوب (حیران کیمی بیر قیز) که

مبتدا در آخیردا گلمیشدر.

فعل چوخ وقت جمله ده خبر یرینه ایشله نیر.

ساده بسیط و مرکب خبر لر

مبتدا و خبر گاهی بسیط (ساده) و گاهی مرکب

اولور یا نیز مبتدا و خبردن عبارت اولان جمله لر ساده جمله

آدلانیر.

قاریاغدی - احمد گلدی کیمی. بوردا مبتدا و

خبر هر بیر ی بیر کلمه دن عبارتدر.

بعضاً مرکب مبتدا و خبر نیچه کلمه دن عبارت اولور.

مثال - باغداد ولانماق گوزلر قاعده سیدر.

گاهی خبر مبتدا ایله مطابقت ائتمز.

نیچه بهار اولوب گیجدی.

اونلار بیرده گوروشمدهی.

بورادا مبتدا جمع شکلیله ادا اولدیقد خبر جمع

شکلنده اولما یوبدر.

۹. پنجمی قسمت

آذربایجان ادبیات نمونه لری

انسان فکر له شوب نظم و نثری قاعده ایله یازدیغی شیئلرین جمله سیندن بحث ایدن عمله ادبیات دئیلیلر.

اسلوب - اسلوب انساندا اولان بیر قابلیتدر بونلا برابر هر کس ئوز فکر و خیالینی قلمه گتیروب و بیان ایدر.

غرابت - بیر لفظ و یا بیر عبارتدر که قولاغمیزا آغیر گلیر و اونلا انسیت اولمو یوبدر اونلارا (غرابت) دئیلیلر.

مثلا - آذربایجان دیلینده موجود اولان بیر لغت عوضینه اجنبی کلمه لری ایشلتمگ بیر غرابت در.

معروف آذربایجان شاعری (نابی) بو باره ده بیلهدئیر.

ای شعر بیاننده ساتان لفظ غریبی

دیوان غزل نسخه قاموس د گلدر.

۱. **املا سیز لیک** - فارس آذربایجان و کهنه ترک دیللری عرب الفباسیله یازیلیر بوالفادا (ث - ح - ذ - ص - ض - ط - ظ - ع) حرفلری عرب دیلینه مخصوصدر. آذربایجان فارس و ترک سوز لرینده بو حرفلری ایشلتمگ دوز د گل سو - سول - ساتماق کلمه لرینی (س) عوضینه (ص) ایله یازماق و یا اوتاق - ارا به کلمه لرینی (اوتاق - ارا به کیمی) عرب حرفلری ایله یازماق غلط و املا سیز لیکدر.

یازی نوعلری

نثر - ساده شکلده مفکوره نین یازیدا بیان اولونماسینا نثر دئییلیر.

نظم - وزن و قافیه ایله مقید اولان بیر یازی در. که ئوزنه مخصوص جور به جور قاعده و اندازه لری وار.

نثرین نوعلری

نثر ایله یازیلیمیش اثرین نوعلری چو خدر.

۱- مقدمه ۲- مکتوب ۳- تبریک

۴- تسلیمیت ۵- فنی ادبی مقاله لر ۶- تاریخ ۷- رومان

۸- کومیدی ۹- تراژدی (فاجعه) ۱۰- نطق

مقدمه - بیر کتابین ویا بیر اثرین مضمون و ماهیتنه
دایریازیلیمیش بیر نیچه سطر ویا بیر نیچه صفحه مقدمه
آدلانیر (معمولاً ۳-۴ صفحه دن تجاوز ایتمهز)

مکتوب - مکتوبین نوعلری چوخدر. ایککی دوست
آراسیندا، آتا - بالا آراسیندا، اداره آراسیندا و هایلله.
یازماق، هر کسین ذوقیندن و موضوعندان
آسیلیدر.

تبریک کاغذی - قومین قوما آتانین اوغول دوستین
دوستا خیرلی اتفاقلاردا یا بابیر املاردا آد قویما گونلرینده
طوبالاردا و بو کیمی موقعلرده یازیلان مکتوبات تبریک کاغذی
یا کارتی دییه لر.

تسلیم کاغذی - بیر شخصین وفاتی ویا بیر فامیلله یا
شهره واقع اولمیش مصیبت حقینده اوشخصین وارثنه و یا
فامیل بویو گینه تسلیم وئرمگ ایچون یازیلان کاغذنه
تسلیم کاغذی دئییلر.

نظم

کلمه لری منظوم ایتمگ ایچون بیر نیچه قاعده لر
واردر:

(۱) وزن - هر شعرده وزن لازمدر هر شعرین مصرعی معین
هجادان عمله کلمه گی شرطدر.
مثلاً - فضولینین آشاغیدا کی بیتینده هر مصرعه ده
اون دورت هجا واردر.

یارب همیشه لطفوی ایت رهنما منه
گوستر مه اولطریق کی که یتمز سنه منه
(یا - رب - ه - می - شه - لط - فو - یی - آیت - ره -
ما - مه - نه)

(۲) لحن - کلامدالحن لازمدر بیلله که هر سوزین ئوزونه
مخصوص اولان لحن کلامین وزینه مناسب اولسین ه بیلله که
فضولینین یوخاریدا یازدیغیمیز بیتینده کی سوزلرینی
ده گیشدیروب عوضینه آیری سوزلر قویساق ویا مقدم مؤخر
ایله سگ او وقت کلامین وزینله سوزلرین لحنی بیری
بیرینه مناسب اولماز.

مثال - همیشه یارب لطفنی منه رهنما ایت (بورادا)
لحن ایله وزن جور گلمیر

(۳) قافیه وردیف - هر بیر بیتین آخربندا کی سوزه
قافیه دئیلیر. قافیه سوزیندن قاباقکی سوزه ردیف دیه لرلر.
یازدیغیمیز بیتده (منه) سوزی قافیه ومنه سوزیندن
قاباقکی (رهنما وسنه) سوزلری ردیفدر. بعضی شعرلر ویتلر
واردر که اونین قافیه سی هم ردیف وهم قافیه بیرینه ایشله دیلر
مثلا بوغز لده .

منی جانندان اوسانیدردی جفادن یار اوسانمازی ؟
فلکلر یاندی آهیمدن مرادیم شمعی یا نمازی ؟
شب هجران یانار جانیم تو کر قان چشم گریانیم ؟
اویادار خلقتی افغانیم قرابختیم اویانمازی ؟

(۴) غزل - هر غزلده بیش-یدی و یا دو قوز بیت گرگ
اولسون . بو بیتلرین آخری اولنجی بیتین آخریله هم قافیه
اولماغی شرطدر.

غزلین اولنجی بیتنه مطلع آخرینجی بیتنه ایسه
مقطع دئیلیر.

حقیقت اهلی بو عالمده هر جفایه دوزره

بلی بلایه دیوب هر غمه بلایه دوزره

حقیقت اهلینه مینلر جه ایتسه لر توهین

بووهندن یتیشن جور به جور خطایه دوزره

حقیقت اهلینی گریبر قفسده ساخلا سالار

ایله فضا ده اولان زهرلی هوایه دوزره

حقیقت اهلی ینی بیر حیات تاپماق ایچون

حوادثه دایانار ذلته فنایه دوزره

مقطعه - شاعرین تخلصی ذکر اولونور تا هانسی

شاعرین کلامی اولماقی معلوم اولسین .

ذاکرا صبر ایله کیم وصله دگن آفتدن

آی اوترا یل دولانار وقت اولی هجرانه دگر

عروض حقیقته

شعرده نظره گلن وزن ومیزان کلامه عروض دییه لرلر

شعرین عروضنین بیلمگ ایچون عرب ادیب لری

وزنلر ترتیب ایدیبلر هر وزن ایچون مشخص بیر بحر معین
اولونوب. ❖

شعرین فردلری

هر بیتده ایکی مصرع واردر آنجاق ایکی مصرعدن
عمله گلمیش بیر بیته (فرد) دئیلیلر .

مثنوی- هر شعرین که قافیه سی مشترک دگل وهر
بیت ئوز مصرعلریله هم قافیه در اونا مثنوی دئیلیلر .

مثال :

تا پدوق سنه آخشام چاغی جیران کیمی بیر قیز

هر بیر زادی ساز لؤلؤ مرجان کیمی بیر قیز

حسننده بوشهر ایچره اونا بیر چاتان اولماز

بیردا دلی داماغلی بیله عشوه ساتان اولماز

(اعتماد)

❖ بحری گنیش بیلیمک ایچون عروض کتابلارینا مراجعه

ایتمک توصیه اولونور

مربع - بیر شعرین که دورت مصرعی بیر بیر یله هم
قافیه اولارسا اونا مربع دئیلیلر. اما باشقامر بعلرده دوردینجی
مصرع اولنجی مطلع ایله هم قافیه اولمالیدر .

مثال :

پریشان حالین اولدیم سورمادین حال پریشانیم

غموندن درده دوشدیم قیلمادین تدبیر درمانیم

نه دیر سن ؟ روزگاریم بویله می گیچ سین ؟ گوزل جانیم

گوزوم جانیم افندیم سودیگیم دولتلو سلطانیم

اسیر دام عشقین اولالی سندن وفا گورم

سنی هر فنده گورسم اهل درده آشنا گورم

وفا و آشنا لیق رشمی سندن روا گورم

گوزوم جانیم افندیم سودیگیم دولتلی سلطانیم

مخمس- هر بندیش فرددن عبارت اولان شعره مخمس

دئیلیلر. وقاعده سی بودر بیرینجی بیتین مطلعنده اولان قافیه

هر بیش بیتده اولمالیدر. باشقایته لرده ایسه دورت بیت معین

بیر قافیه ده بیشینجی بیت ایسه بیرنجی بیتین مطلعنه تابع

اولمالیدر .

من جهان ملکینده مطلق دوغری حالت گورمه‌دیم
هر نه گوردیم اگری گوردیم ئوز گه بابت گورمه‌دیم

آشنالر اختلاطینده صداقت گورمه‌دیم

بیعت افراددا ایمان، دیانت گورمه‌دیم

بی وفادن لاجرم تحصیل حاجت گورمه‌دیم

مختصر که بیله‌دنیادن گرگ ایتمگ حذر

اوندان ئوتوری که دگلدر ئوزیرینده خیر و شر

عالیلر خاگ مذلتده دنیلر معتبر

صاحب زرده کرم یوخدر کرم اهلینده زر

گورونن ایشلرده احکام لیاقت گورمه‌دیم

(واقف)

مسدس - بیر شعرین که هر بندی آلتی

فرددن عبارت اولسا او شعره مسدس دئییلیر.

مستزاد - هر اوزون فردین آخریندا ایکی یا اوچ

کلمه‌دن عبارت مقفی بیر جزء آرتیروب یازیلان شعره

مستزاد دئییلیر

مثال: دور پنجره‌دن باخ ایشیگه گورنه خبردر

شخته‌دیمه شردر

بو وضعیله کئتمک بازارا عین هنردر

بو شخته بتردر

شعرین نوعلری

شعرین نوعلری چوخدر. مناجات - قصیده - غزل -

نوحه - مدح - هجو - و باشقالاری .

مناجات - آله‌ها توجه، دئیلمیش دعاوئنا

قصیده - پیغمبر و یا اونین اولاد واصحابی حقینده.

دئیلمیش مدح وئنا

نوحه - امام و اولیانین وفات مناسبتله یازیلمیش

وحسرت ایله دئیلمیش و سوزلردر .

مدح - بیر شخصین مرحمت و شفقتیندن ناشی

یابیر واجب مطلبین مصلحتنه نسبت یازیلمیش وصفلره

مدح دئیر لر .

هجو - بیر شخصین و یابیر طائفه نین شخصنه

توخونماسی طعن و فحش ایله یازیلمیش شعره هجو دئییلیر .

رباعی - دورت مصرعدن عمله گلمیش نظمه رباعی

دئیر لر مثالا .

گلر بیر زمانی که قالخارانام

اوموقع شرفسیرلر ایتمه زدوام

که ایتمه ش جفالار عذابلار ایچون

جماعت اولاردان آلار انتقام

بو داغلاردان توفان گیچهر

دسته دسته اصلان گیچهر

هر گله نین سوزینه باخما

ایت هورهر گاروان گیچهر

افواهی (آغزدان آغیزا دئیلن) شعرلر

آغیزدان آغیزا دوشوب خلق آراسیندا اوخونان

ونظامی معلوم اولمایان بیرپارا شعرلر وار که بونلارا

افواهی شعرلر دیهرلر .

اوجمله دن : بیاتی ، شکسته ، اوخشاما ، تصنیف .

بیاتی - عادتاً بیاتی و تصنیف کیمی افواهی شعرلرین

مضمونی عشق اوستینده جان چورودن عاشقلر طرفیندن

معشوقه یه دیدی گلری شعرلر در . بیاتی رباعی طرز ایله اولوب

و کلامین مغزی ایکی آخرینجی بیتلرده اولور .

مثال :

گیچه لر یاتان یره گون گیدیر باتان یره

سینه می آچارام یار اوخ آتان یره

اوخشاما - مصیبت گونلرینده آروادلار یغیلوب

ئوله نین حالینا مناسب مصیبت صاحبینه عطف ایدهرک

یاندیریجی سوزلر اوخوماقا ، اوخشاما (آغی) دئیرلر .

مثال :

عزیزیم امان گونیدر داغلارین دومان گونیدر

دوربالالارین یق باشیوا بالالارین یامان گونیدر

تصنیف : خواننده لر هانکی بیر مقامات ایله اوخوسالار

آخریندا آغیز آغیزا ویروب ایکی یا اوچ نفرین اتقاقی ایله

شعرلرین بیر قسمتی اوخورلار و اونا تصنیف دئیلیر .

مثال :

بلبل گلینی آتماز گلین عشقیندن یاتماز

هامونین عشقین یئقسان منیم عشقیمه چاتماز

جانیم گوزیم هر سوزوم

سنه قربان من ئوزوم

سنه قربان من ئوزوم

سنسین نیجه من دوزوم

۱۰) انجی قسمت

دایانماق اشاره لری

نقطه (۰)

بوتون مستقل جمله لرین قورتولوشیندا نقطه

اشاره تی قویولور .

قاریاغدی . بابک قالخدی .

اوزون جمله لرین بیر نیچه ساده جمله یاراتماق و

ساده جمله لرین سونرا نقطه قویماق ایندی یازیلاردا داها

آرتیق طلب اولونور . آشاغیدا ذکر اولونان جمله کیمی .

سحر آچیلاندا گون چیخدی . یاتانلار او یاندی .

ویر گول (،)

یازیلاردا ان چوخ ایشله دیلن دایانماق اشاره تی

ویر گول در .

ویر گول آشاغیدا کی یر لرده ایشله دیلیر:

۱- جملهده بیر نیچه مبتدالار آراسیندا

مثلا - آلمان، پالوط، شام آغاجی حال ایله

باشلادیلار بحثه بومئوال ایله

۲- جملهده بیر نیچه خبر اولاندا خبر لر آراسیندا

مثلا دانیشدیلار، اوینادیلار، گیتدیلر

۳- جملهنین همجنس نوعلری آراسیندا

مثلا - نهفته، قلمه، کاغذه بورغیت اولایدی

۴- بیر جملهنین همجنس متمملری آراسیندا

مثلا - عادت ایدوب سو گوشمگی، دائم سواشماگی،

داش آتماگی، خلقه دولاشماگی

۵- همجنس متمملر آراسیندا اولدیغی کیمی همجنس

صفتلر آراسیندا .

آهو گوزلری، اعتنا سیز سیماسی، و کج باخیشی

وارایدی .

۶ - زمان ظرفلری همجنس اولدیقدان آرالاریندا

ویر گول قویولور .

مثلا - کندلینین یایدا، یازدا، پائیزدا حقائقشدا

ایشی چوخ اولار .

همجنس اولمایان متمملر آراسیندا ویر گول

قویولماز .

مثلا - شاگرد مکتبدن ایوه گیتدی

۷- جملهنین همجنس عنصرلری آراسیندا (ده)

یا (دا) رابطه اداتی اولورسا اولانلردان سونرا ویر گول

قویولور .

اولانلاردا، تاخیللاردا، قوراخلیقدا یاندی .

من مکتبه گیتدیمده، اوخودیمدا، قانمادیم .

۸- رابطه اداتلاریندان (اما) کلمه سیندن قاباق

ویر گول قویولار .

مثلا - سن بیر گوزل جوانسان، اما یارامازسان

۹- جملهده خطاب اولاندا او خطایین هرایکی

طرفینده ویر گول قویولور .

مثلا احمق، کیشی، انسانلیقی آسانمی سایورسان

۱۰- خطاب کلمه سی جملهنین آخیریندا اولسا اونین

قاباغیندا ویر گول آخیریندا ایسه ندا علامتی قویولور .

مثلاً -- آتمیش ایلملیگ عمریم اولدی سنده برباد

اردییل !

۱۱ -- جمله لرده آخ -- اوف -- آی -- ندا ادا تلاری

اولاندا دایانماق اشارت لری ایله آیریلار .

آخ . ناخلف او غلوم نه یامان شوقه دوشوب سن .

وای وای ! دیه سن بشر دگل بو .

۱۲ -- بلی - یوخ - خیر کیمی جمله نین مضمونتی

تصدیق وانکار ایدن کلمه لردن سونرا ویر گول قویولار .

بو کلمه لر جمله نین اورتاسیندا واقع اولار سا

هر ایکی طرفدن ویر گول قویولار .

مثلاً - بلی، حریت اولان یرده انسانلیق اولار .

یوخ، یوخ، باخیرام فکرینه سندن اوغول اولماز .

۱۳ - جمله نین مضمونتی دها قوتلی وضعیف گوسترمک

مقصدیله .

البتہ - شبهه سیز - بالعکس - منجه - اینان

سوزین دوغریسی و بو کیمی کلمه لر جمله نین باشیندا اولسا

بیر طرفدن ویر گول اورتاسیندا اولاندا ایکی طرفدن ویر گول

ایله آیریلار .

مثلاً - البتہ ، چالیشماق لازمدر . فکریمجه ،

دوز دوشونورسینز .

۱۴ - سایلار ۱ نجی ۲ نجی ۳ نجی کیمی جمله نین

اولینده اولار سا آخرلاریندا ویر گول قویولار .

مثلاً - آتامین اوچ نصیحتی وار بیرنجی ، هرگون

تیزدن دورماق ، ۲ نجی گيجيگمه مه گي ،

۳ نجی تیزیاتماق .

۱۵ - نه - هم - گاه کیمی کلمه لر هانسی جمله ده

ایکی اوچ دفعه راست گلیر سه ایکینجی اوچونجی سنین

قاباقیندا ویر گول قویولار و اوخوناندا بیر قدر دایانیرلار .

مثلاً - نه قویديلار اويويا نه، قويدیلار اویانا .

ایل قاپوسی هم، گيج هم، گوج آچیلار .

۱۶ - ایکی جمله نین آراسیندا چونکه - اونا گوره

حتا - نیجه که - کیمی کلمه لر اولاندا قاباقلاریندا ویر گول

قویولار .

مثلاً - شاگرد درسینی بیلمه دی، چونکه آزارلامیشدی .

اوشاق درس لرینی او گر نمیشدی، حتا یازیلارینیدا

یازمیشدی .

۱۷- ایکی جمله نین آراسیندا (که) اداتی اولورسا
اوندان سونرا ویر گول قویارلار.
مثلا - ایشیوی محکم دوت که ، قونشونی اوغری
توتما یاسان .

۱۸- جمله نین ایکی خبری آراسیندا یارابطه اداتی
(و) ایشله دیلیر یابو ادات آتیلوب اولنجی خبردن سونرا
ویر گول قویولور.

مثلا - دوردوم و گیتدیم دوروب، گیتدیم .
۱۹- باش جمله فرعی جمله لرین عنصر لری آراسیندا
اولار سا ایکی طرفدن ویر گول آراسینا آلینمالیدر .
مثلا - یاتمیشلاری ، راضی دگیلم، کیمسه او یاتسین .

نقطه ویر گول (؛)

چوخ اوزون اولان جمله لرین هر بیریندن سونرا
نقطه ویر گول قویولار .
آخشامدان سیلینمیش و دولدیر یلمیش تفنگیمی گوتوروب ؛

چولادوشدیم ؛ میشه نین ان آغا جلیق یرینه گیتدیم .
جمله نین معنا جا علاقه لری یاخین اولاندادا نقطه
ویر گول قویماق اولار .

مثال - ایکی ساعتدن بری اونین ح-الینا یانان
اولمادی سسی موسیقی صدالری آراسیندا ایتدی گوزلریندن
تو کولن یاشلار سویوق بارماقلارینین آراسیندا دوندی .

ایکی نقطه (؛)

۱- ایکی جمله نین برینده سبب بیان ایدیلر سه ،
آرالاریندا چونکه اولمایاندا ایکی نقطه قویولار .
مثلا - قوشلارین سی کیسه میشدی : اونلار ایستمنین
شدتلی چاغیندا اوخومازلار .

۲- بیر جمله باشقا بیر جمله نی شرح ایدیه رسه
آرالاریندا ایکی نقطه قویارلار .

مثلا - اونلار سوزلرینه وفا ایتدیلر : ایشلرده بیزه
کمک ایتدیلر .

۳- ئۆزگە سوزونىن قاقايندا ايكي نقطه قويولار.
مثلا - آزاد ديدى : « بو گون ايل بايراميدر » .

سوال اشاره تى (؟)

جمله نين مضموننده سوال ايدىلىرى سه آخرينده سوال علامتى قويولار .

مثلا - سىزىن ميشهده جيران اولارمى ؟
بىر نىچه شئى خصوصىندا سوال اولورسا جمله نين آخريندا سوال اشارتى و سوال اولونان كلمه نين آراسيندا وىر گول قويولور .
مثال :

هانى سىنن آتان ، آنان ، باجىن ، قارداشىن ؟

ندا علامتى (!)

خطابه نين و خطابلىرىن تر كىيىنن آخريندا ندا اشارتى قويولار .

حرمتلى دوستىم !
منىم عزيز بالالارىم !
جمله ده ندا علامتى اولاندا اوندان سونرا يا جمله نين آخريندا ندا علامتى قويولار .
آخ نىچه كيف چكمه لى ايام ايدى !

كشىده (تيره)

اسمدن يا صفتدن دوزه لميش خبرى آيدىن گوسترمگ ايچون مبتدايله خبرىن آراسيندا (-) قويولور .

مثلا - بو سىرت - بو صورت - بو غيرت - بو عار
ايكي جمله يا ايكي تر كىيىب بر بىرىنه اوخشايدىلارسا آرالارىندا كشىده قويولار .

ياي گونونون ياغيشى - ار آروادىن ساواشى
ايكي شخصىن آراسيندا دانيشيق واقع اولورسا هر بىر شخصىن سوزلىرى تازاسطرلرده يازىلار و قاقايندا كشىده (-) قويولار .

مثلا :

- گورمه !
- باش اوسته يومارام گوزلر يىمى .
دینه !
مطیعم ! كسهرم سوزلر يىمى .
- بىر سوز ايشيتمه !

- قولاغیمی باغلا یارام .

- گولمه !

- یاخشی شام وسحر آغلارام .

- قانما !

- باجارام : منی معذوردوت .

بیر کلمه باشقا بیر کلمه نین لغوی معناسینی

گوسته ریر سه آرالاریندا کشیده (-) قویولار .

قاموس - لغت فرهنگ - معارف

بیر جمله نین سوزلاری آراسیندا باشقا بیر جمله

داخل ایدیلیر سه بویله جمله نین ایکی طرفینده کشیده

قویولار .

غلط ایش بویر لرده - بللیدر - اولماز

معترضه لر ()

بعضی یازیچیلار آرا جمله نی معترضه آراسیندا

یازیرلار .

مثلا - مایلم (جمله بیلهر) دولت دیدارینه من .

آناشیلما یان کلمه نین یا جمله نین معناسینی معترضه
ایچه رسینده شرح ایدر لر .

مثلا - کندیمیزه آغرانوم گلیمش (اکین ایشلرینین
متخصصینه آغرانوم دیه لر) .

(چوخ نقطه)

۱- جمله نین بیر حصه سی یا بیر کلمه سی آتیلیمیشا
یرینه چوخ نقطه قویارلار .

مثلا - مین اوچ یوز نجی ایلده بوجمله ده
ایکی رقم (۳۹) یازیلما میشر .

نقطه لرین سائی اوچدن آزا اولما لیدر .

۲- عادتاً ادبیاته یاراشما یان کلمه لر و جمله لر نور اخیلیر
ویرینه چوخلی نقطه قویولور .

۳- بیر چوخ سوزین یازیلما سینا امکان تاپیلما دیغدا
چوخ نقطه قویولور .

۴ - نظمه ادبه یاراشما یان سوزلرین یرینه چوخ نقطه
ایشله نیر .

ایدیلیر. حال بو که بورادا مقصد دیرناق آراسیندا جمعیتین

آدینی گوسترمگ در.

اونا گوره بيله یازیلمالیدر

رداولسون اوشاق سواد سیزلیقی جمعیتی .

دیرناق .. "اشارتی

جملهده باشقا بیر شخصین سوزلری تماميله اولدیغی

کیمی یازیلار سا هر ایکی طرفدن دیرناق آراسینا آلینیر و بيله

جملهیه ئوز گه جملهسی دئیلهر.

مثلا - آنام منه دیدی .. تیز اول مکتبه گیت .

روزنامه لر مجله لر ادبی اثر لر جمعیتلرین آدی کارخانه-

لرین آدی جملهیه داخل ایدیلیر کن دیرناق اشاره لری

آراسینا آلینیر.

.. گلینلر بزگی " شاعر اعتمادین اثریدر.

دیرناق اشارتی برلی یرینده ایشله دیلمه دیگی حالدا

جمله نین معناسینی تماميله دگیشیر.

مثلا - رداولسون اوشاق سواد سیزلیقی جمعیتی .

بو جمعیتین آدیدر اونین ایچون درناق آراسیندا

یازیلمالیدر. اگر جمله نین هاموسی باشند باشا دیرناق

آراسینا آلینا گویا بيله بیر جمعیتین رداولماسینی طلب

بوتون فعالرين تصريفينده آشاغيداكي قاعده

ضمير لرین علامتی

سسی سیز لر

جمع

مفرد

یق - آلیریق
یک - گلیریک
اوق - دوروروق
اوک - گوروروک

آ - آلیرام
ام - گلیریم
اوم - گوروم
یم - آلیم

سیز - گلیرسیز
سوز - گورورسوز
ین - آلین

ن - آلدین
سان - آلیرسان
سن - گلیرسن

لار - آلدیلار
لر - گلدیلر

در لر - گلمله لی دز لر
دور لار - آلمالیدور لار

ی - آلدی
در - آلیبدر
دور - گوروبدور

شخصی ضمیر لرین آخری اوزره اولمالیدر

و مثاللار

سسی لر

مفرد

جمع

یام - آلمالی یام
یم - گلمله لی یم
یوم - قورویوم
هک - گورهک

ن - آلین
سان - آلمالی سان
سن - گلمله لی سن
سوز - گورمه لی سوز
ین - باشلین

دور - آلمالی دور
در - گورمه لی در
لار - آلدیلار
لر - گلدیلر
دور لار - آلمالی دور لار
در لر - گلمله لی در لر

متکلم

مخاطب

ناظر

چاپ غلطری

صفحه	سطر	غلط	دوزی
ب	۴	خصوصیت	خصوصیت
۱	۲	دیلر	دئیلیر
۲	۱	الما	آلما
۳	۵	وز	یوز
۳	۱۰	آل	آل
۵	۱۶	ادیله	آدیله
۷	۱۵	دگیشیریرلر	دگیشدیریرلر
۷	۱۶	اونلار	اونلار
۸	۱	کبریك	کپریك
۸	۹	سسلمه	سسيله
۱۶	۱۵	دعلییر	دئیلیر
۳۲	۱۰	اوزان	اوزاق

صفحه	سطر	غلط	دوزی
۳۸	۷	دین	دئین
۴۰	۲	ایسته تئک	ایستتمک
۴۴	۶	اوخور	اوخو
۴۶	۱	آلریرتدی	آلدیرتدی
۴۹	۱	یم	م
۴۹	۲	ین	ن
۴۹	۲	دوز	وز
۵۴	۴	باغلامالا	باغلاما
۵۶	۳	اوزینه	ئوزینه
۵۶	۱۶	یسه	ایسه
۵۹	۲	فانسین	قانسین
۸۳	۹	وسوزلر	و (آرتیق در)
۸۵	۱۶	یئقسان	یغسان